

Brassói Lapok

XXXIX. évfolyam
271. szám

Főszerkesztő:
Szele Béla dr.

Szombat
1933. évi november 25

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Belföldre: postai szétküldéssel havonként 60 lej, postautalványon átutalva, vagy a kiadóhivatal pénztárához befizetve. Aki pénzbeszedő megbízott útján fizet, az beszédségi díj címén Brassóban további 2 lej, vidéken 6 lej fizet havonta. — Kézbesítési díj havonként 8 lej. — Külföldre negyedévre 300 lej, félévre 600 lej, egész évre 1200 lej. — Magyarországon negyedévre 12 pengő, félévre 24 pengő, egész évre 48 pengő. — **HIRDETÉSEK** díja hirdetési oldalon 5 lej, páros (bal) szövegoldalon 6 lej, páratlan (jobb) szövegoldalon 8 lej négyzetcentiméterenként. Hirdetési díjak előre fizetendők. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Brassó, Károly király-utca 56—58. Telefonszámok: kiadóhivatal 82., szerkesztőség 83.

Ma: Lássuk Biharmegyét!

Uj arcok, uj gyomrok

Az az ijesztő látvány, amely kormányváltozások alkalmával szokott felárulni, a mostani csere alkalmával nagyobb arányokban jelentkezik, mint valaha.

Minden hivatalban pakolnak a régi-ek és loholva, sietve, türelmetlenül érkeznek az újak.

Uj arcok, uj kezek és uj gyomrok. Ez a szörnyű váltógazdaság, ez a rettenetes garnitúra-csere, amely ilyenkor végbemegy, szinte félelmetes és háborzongató.

Uj arcok, amelyek még kemények a vonások, uj kezek, amelyek még nagyobb lendülettel nyulnak felénk és uj gyomrok, amelyeket hosszú koplalás után jól kell lakatni.

De kinek és miből? Miből, miből, miből?

Az ujonnan jöttek mindig pontosan tudják, hogy a hivatal nem halál szél és azt a hosszabb-rövidebb időt az elkövetkezendő koplalás idejére okosan és céltudatosan hasznosítani kell.

Ez a szükségyszerű és természetesen egyéni okosság és céltudatosság a legnagyobb átk, szégyene és végzete a mi kormányzati rendszerünknek és szellemünknek. Miért van köze az ügyésznek, meg a börtönőrnek, a polgármesternek, a rendőrkomiszárnak, sőt a törvényszéki elnöknek is ahhoz, hogy melyik párt kerül uralomra?

Mikor szüntetik meg már az irnok, meg a jegyző pártpolitikai kapcsolatait? Mikor korbácsolják már ki a végzetes pártpolitikai kényszert a hivatali szobákból?

Erre a váltógazdaságra megy rá a hitelünk, az életünk, a vérünk, kivájt adónk.

Jönnék-mennek; jönnék-mennek; jönnék-mennek és ez úgy kopog a fejünkön, mint az a vízesepp, amely a japán halálraítélt homlokán freccsen szerkeszt.

A Marzescu

A nemzeti-parasztpárt uralmának utolsó időszakában mehetett szét a parancs az ügyészekhez, hogy, miután az állam politikai, gazdasági és katonai biztonságát már semmi egyéb nem veszélyezteti, csak a magyar kisebbség folytonos aktivitása, koncentrált támadással serlegetíteni kell ezt a tevékenységet is.

Igy történt, hogy tömegével indultak meg a sajtóperek és az izgatási perek.

A Marzescu munkába lépett. A Marzescu, így névelővel. Erre a törvényre minél szélesebb körű gyakorlati pedagógiával igyekeztek megtanítani bennünket az ügyész urak.

Izgatás lett a legkisebb eseményreprodukcióból, Marzescu lett a kritikából és Marzescu-paragrafusok tömkelege szakadt a nyakába annak a boldogtalannak, aki még önérzetesen kommentálni is mert valamit.

A magyar közélet és magyar újságírás legjobbjai egymás után vonultak a bíróság elé, ahol a Colfescutól nagy szórócsés közben kellett hallaniuk, hogy ők nem kijáró jogokat igényelnek, hanem izgatások, lázítók, felfogatók, állambomlasztók és alkalmazni kell a Marzescut.

Az az érzésünk, hogy a statáriumos

A kormány sürített programja:

Harc a rendbontók ellen, a magánadósságok újabb moratóriuma, új konverzió, megreformált kontingentálás

Legújabb jelentések a választási háboruból

Bukarest, november 24.

Napok óta nagy érdeklődéssel várták politikai körökben és a közvéleményben a szerda este résszehívott minisztertanácsot, amelyről az a hír járta, hogy határozni fog minden függőben levő fontosabb kérdésben. A minisztertanács tényleg nagyfontosságú volt, mert valóságos akció-programra foglalta a kormány legközelebbi célkitűzéseit, kimondva a rendbontások kíméletlen elnyomását, a magánadósságok moratóriumának meghosszabbítását, új konverziós törvény elkészítését s az autonóm pénztárak megszüntetését.

A sajtónak adott hivatalos közlemény a következőkben foglalja össze a nevezetes minisztertanács határozatokat:

„A november 22-én összeült minisztertanács elhatározta:

A kormány a rend, megbékélés, testvériesülés és építés politikáját fogja megvalósítani. 1. Következésképpen meg fogja fékezni a gyűlölködés és uszítás minden áramlatát s habozás nélkül el fog fojtani minden kísérletet, amely a rend megbontását és az állam alapvető intézményeinek az aláaknázását célozza.

A kormány megteszi a kellő intézkedéseket, hogy a rend pártjainak a legteljesebb szabadságot biztosítsa a választási küzdelem egész idejére.

Mint hogy a bizalom és törvényesség rendszerének helyreállítása egyike a kormányzat céljainak, az összes minisztériumok sürgősen bevizsgálják és megtorolják mindazon visszaéléseket, amelyekről tudomást szereznek. Felülvizsgálat alá kerülnek az összes törvénytelenül, vagy politikai érdekből eszközölt tisztviselői kinevezések. A napidíjasokat elbocsátják.

A pénzügyminisztérium közigazgatási intézkedéseket tesz az adóügyi kilengések megszüntetésére és megállítására. Megszüntetik a népnyzó jellegű illetékeket és bírságokat, amelyeket törvényes alap nélkül szednek.

1934. március 1-ig meghosszabbítják a mezőgazdasági adósságok konverziójáról szóló törvény értelmében esedékes adósságok moratóriumát. Időközben a kormány új konverziós törvényt dolgoz ki azoknak az elveket és normáknak az alapján, amelyek a liberális-párt programjában kifejtett.

A földművelésügyi minisztérium a pénzügyminisztériummal és közlekedésügyi mi-

nisztériummal egyetértőleg, azonnali intézkedéseket tesz az inséges vidékeknek kukoricával való ellátására. Szorgalmazni fogják kukoricaszárító berendezések létesítését s intézkedések történnek a meglévő szárítók kihasználására.

A kontingentálás rendszerét a kereskedelem teljes szabadságának a visszaállítása irányában fogják módosítani, mert a kormány mielőbb vissza akarja állítani a szabad áruforgalmat. Haladéktalanul ki fogják küszöbölni az összes zaklató intézkedéseket s meggyorsítják a kontingentálási eljárást.

Ama szervezeti törvények megszavazásáig, amelyek egyszerűsíteni fogják az egész közigazgatási gépezetet, miniszteri rendeletek útján megteszik a szükséges intézkedéseket az élődi hivatalok és intézmények megszüntetésére. Az autonóm pénztárakat beható vizsgálat tárgyává teszi s törvény útján való megszüntetésükig intézkedések történnek, hogy ezeknél megszűnjék a pazarlás s véget érjen a szervezeti lenyúlás.

Az összes minisztériumok azonnal hozzállnak a költségvetés által megkívánt legszigorúbb takarékoskodás keresztülviteléhez.

A pénzügyminisztérium megtette a kellő intézkedéseket, hogy biztosítsa a tisztviselői illetmények, a zsoldok, nyugdíjak és a hadirokkantak, hadiözvegyek és hadiárva járandóságai pontos fizetésére, valamint a hadsereg szükségleteinek a kielégítésére.

Ezek szerint a kormány ezuttal is csak általánosságban határozott a különféle kérdésekben. Így nem tudni: elhatározta-e a minisztertanács a jobbszélű szervezetek felosztatását, vagy sem? A jelek szerint a kormány egyelőre kerülni akarja ezt a végső eszközt.

Az egyedüli konkrét határozat a magánadósságok moratóriumának három hónappal való meghosszabbítása.

Amint hitelt érdemlő forrásból értesülünk, az erről szóló királyi dekrétum a hivatalos lap szombati számában jelenik meg.

Ami a behozatali engedélyek kiadásának, azaz a kontingentálási eljárásnak a meggyorsítását illeti, az ipar- és kereskedelemügyi minisztérium illetékes osztálya máris dolgozik azon, hogy a lehető legmesszebbmenően csökkentse a kontingentálás alá vont árucikkek számát. Assan államtitkár kijelentése szerint ezután minden behozatali engedély iránti kérvényt 5 nap alatt elintéznék.

A választási front izgalmas eseményei

A választási erőszakoskodások napról-napra több vért követelnek. A hatóságok kormányrendeletre mindenütt igyekeznek meggátolni a szélsőséges elemek uszító propagandáját és agitációját, a vasgárdisták és cuzisták azonban — szintén nyilván központi utasításra — ellenszegülnek s erőszakkal próbálják kiragasztani plakátjaikat és megtartani gyűléseiket.

Ennek következtében számos sebesülés és mégtöbb letartóztatás történik a jobbszélűségek köréből, sőt Konstancában már halottja is van a vasgárdisták konok és vakmerő fellépésének.

A szerdán reggel Konstancában lefolyt halálos összetűzés ügyét mára teljesen kivizsgálták a hatóságok s megállapítást nyert, hogy a rendőr jogosan használta fegyverét. Amikor ugyanis a hat rendőr utolérte a plakátragasztó hat vasgárdista diákot és elő akarta állítani a rendőrségen, az egyik diák kést rántott és megsebesítette az egyik rendőrt.

Erre az előrántotta revolverét s a vasgárdis-

ták rávetették magukat. A rendőr elsütötte a fegyvert

s mellbelőtte Teodorescu Virgil diákot, míg egy másik golyóval lábán megsebesítette Georgescu egyetemi hallgatót.

Teodorescu két óra múlva kiszorult.

Zelea-Codreanu Kornél, a Vasgárda vezére, az éjjel Konstancába utazott, hogy résztvegyen Teodorescu temetésén. A vezér parancsot adott ki az egész Vasgárdának, hogy szombaton mindenütt imádkozzanak elesett társuk lelkiüdvéért s fényképét minden vasgárdista gomblyukában viselje. A konstanciai hatóságok széleskörű intézkedéseket tettek, hogy elejét vegyék a további vasgárdista zavargásoknak és tüntetéseknek a temetés alkalmával.

A szerda délelőtti bukaresti diktatóriussal kapcsolatban összesen 15 zavargót tartóztattak le. Délután diákdelegáció kereste fel lamandí belügyi államtitkárt s kérte, rendelkezjen a letartóztatott egyetemi hallgatók szabadlábra helyezését. Az államtitkár kijelentette, hogy nem avatkozhatik bele az ügyészégi vizsgálat menetébe.

Egymást érik a véres verekedések a falvakban is, a primárok leváltása kapcsán. A legújabb ilyen villongás a Targoviste melletti Vii-soara községben történt, ahol a liberális gazdák és az ellenzékiek között összetűzés keletkezett az új primár személye miatt. A két tábor dorongokkal és késekkel egymásnak rontott. Az útköznek három súlyos sebesültje

Vajda-kormány népszerűségi toldás-foldásra igyekezett felhasználni ezt a nagy ügyészi mozgósítást. A gyorsan kiterített izgatási perek most kerülnek egymás után ítéletre és csak úgy röpködnek a hónapok, sőt egy közbeesülésben álló pap ötévi börtönt kapott.

Oh, nem kommentálunk és nem kriti-

zálunk. Nem akarunk a Marzescuval találkozni.

Ellenben most választás is van. Adócsökkentési ígéretet is kaptunk. Nem volna jó, ha a kormány elővenné azt a nagy spongyát és az egész táblát letörölné.

Ugyis vége lesz a választásnak és újra elkezdődik azután előről az egész.

lett, akik közül kettő a megyei kórházban hal-
doklik.

A ROMÁN HITLERISTA PÁRT TESTÜLETILEG BELÉPETT GOGA PÁRTJÁBA

A Tatarescu Stefan nyugalmazott ezredes
vezetése alatt álló román nemzetiszocialista
párt testületileg beiratkozott Goga nemzeti agrár-
pártjába. Tatarescu listavezetője lesz a Go-
ga-pártnak Cahul, Ismail és Cetatea-Alba
besszarábiai megyékben, ahol különben a szélső
hitleristák is jelölnek, tekintettel arra, hogy
ezekben a megyékben sok német él.

Goga pártjának eddig szép számmal voltak
zsidó tagjai is, különösen az okiráltságban.
Ezek természetesen most sietve faképnél hagy-
ják a költő-politikust. Így a nemzeti agrárpárt
galaci szervezetének zsidó tagjai tegnap tes-
tületileg kiléptek a pártból, annak egyre nyu-
tabb antiszemizmusa miatt.

Ujabb jelölések

MAROSMEGYÉBEN

eddig hét jelölést tettek le a marosvásárhe-
lyi törvényszék elnökénél.

A liberálisok listavezetője a képviselői listán
Bogdan-Duica kolozsvári egyetemi tanár, a
szénatori listán pedig Russu főesperes. A nem-
zeti agrárpárt listavezetője Goga Octavian, a
nemzeti-parasztpárt Vescan János dr. ügyvéd,
volt prefektus, a georgistáké Micu Vasile ügy-
véd, a Vaszgárdáké az ifjabb Zelea-Codreanu, a
Junian-párté Vanea József dr. ügyvéd, a lu-
pistáké pedig Ghimbasan Cornél volt képviselő.

KISKÖKÜLLÖMEGYÉBEN

a liberális-párt listavezetője Cipaianu földmű-
velésügyi miniszter, a szenátorválasztásokra
pedig Oprean dicsőszentmártoni g. kath. lel-
kész.

Tegnap délelőtt különben beiktatták Baláz-
falván az új megyei prefektust, Ghizdavu Si-
miont, aki mindössze 37 éves és gimnáziumi
tanár. Az ünnepélyes beiktatáson jelen volt
Cipaianu miniszter is.

SENÁTORJELÖLÉSEK BIHAR-
MEGYÉBEN

A liberális- és a nemzeti-parasztpárt már sze-
natori jelölést is benyújtottak. A kom-
münisták listavezetője Bica Jon, a nemzeti-
parasztpárté pedig Erdélyi Széver dr. A többi
pártok még késlekednek a szenátorjelöléssel.
A magyar párt vasárnap kezdi meg választási
propagandáját.

Hat-hat napra ítélik a tüntető váradi munka- nélkülieket

Nagyvárad, november 24.

Ez év januárjában, tudvalevőleg, mun-
kanélküli tüntetés zajlott le a Bémer-té-
ren, amely alkalommal a rendőrség őri-
zetbe vette Avram Péter, Balázs Emil,
Berecky Lajos, Keszler Jenő és Beckler
névű munkásokat. Csütörtökön tárgyal-
ta az ügyet a járásbíró. A vádlottak
közül csak Avram, Keszler és Beckler je-
lentek meg, akik azzal védekeztek, hogy
ők nem vettek részt a tüntetésben, ha-
nem csak véletlenül tartózkodtak ugyan-
akkor a téren. A bíróság 6-6 napi rend-
őrségi fogházra büntette őket.

Ki lesz a Nemzeti Bank új kormányzója

Bukarest, november 24.

Amint ismeretes, Anghelescu, a Banca Na-
tionala kormányzója, egyhavi „betegszabad-
ságra” utazott, ami minden bizonnyal végleges
menesztését jelenti.

Kormánykörökben biztosra veszik, hogy
rögtön visszatérése után Anghelescut leváltják
s utódjául a Banca Naționala élére Ottulescu
Alexandru-t, Bratianu Vintila egykori jobbke-
zét nevezik ki. Ez a kombináció ugyan még
bizonyos ellenáramlattal találkozhat a kormány-
párt kebelében s szó van arról is, hogy a libe-
rális bankkormányzó nem Ottulescu, hanem
Oromolu, a jegybank egykori kormányzója
lesz.

Leégett egy nagyváradi malom

Nagyvárad, november 24.

Csütörtökön délelőtt 11 óra után ki-
gyult a Bánya-sor 32 szám alatti Stern-
berg-féle olajmalom. A felhalmozott gyu-
lékony anyagok robbanása riasztotta fel
a környéket és rövidesen az egész épület
lángokban állott. A gyorsan kivonuló tűz-
oltók már nem tudták megmenteni az
épületet, csak a gépház felszerelését si-
került kimenteni. A kár jelentékeny. A
malom azonban nem volt bebiztosítva. A
tűz oka után most folyik a vizsgálat.

Dénes Sándor szatmári szerkesztőt egyhónapi fogházra ítélték a sinfalvai eseményekről írt cikkeiért

Szatmár, november 24.

Részletesen beszámoltunk arról a szat-
mári sajtóperről, amelynek folyamán a
szomorúemlékü sinfalvai zavargás emlé-
ke idéződött fel. Dénes Sándor szatmári
szerkesztőt fogták perbe azért a két
cikkért, amelyet Szamos című lapjában,
a sinfalvai eseményekről írt. Galea dr.
ügyész éles vádbeszédben kérte Dénes el-
ítélését, mondván, hogy a magyar sajtó
cikkei nyomán az angol és magyar par-
lamentben is tárgyalták a sinfalvai ese-
ményeket és mindez ártott Románia hir-

névének. Zaciú Felician dr. védő viszont
felmentést kért azzal, hogy az ujságíró
csak a történeteket írta meg. A sinfalvai
tanak sorozata teljesen igazolták a vád-
lott állításait.

A bíróság csütörtökön délelőtt hirdette
ki ítéletét, amely

egyhónapi fogházat mért Dénes Sán-
dorra.

Az indokolás: A cikk tuzolta az esemé-
nyeket, belföldön riadalmat keltett és kül-
földön rontotta az ország hitelét.

Mata Hari egykori munkatársa rendőrkezen

A gyilkosságok egész sorozatával vádolnak egy francia ügyvédet

Páris, november 24.

Páratlan bűnhalmaznak jöttek a nyo-
mára Grenobleban. A rendőrség leirtózt-
tatott egy Bonnet nevű dugaszdag ügy-
védet, akit sorozatos büntények elköveté-
sével, gyilkossággal, mérgezéssel és gyu-
jtogatással vádolnak.

Saint-Etienne közelében nemrégiben
egy összekötő asszonyi hullát talá-
ltak. Az ismeretlen holttestet az orvosok
is megvizsgálták és megállapították, hogy
a nő autóval gázolták halálra.

Hosszas nyomozás után a gyanu az ügy-
védre irányult, akiről kiderült, hogy ba-
rátjának sokszor járt titokzatos autó-
utakra. A nyomozás során egész bűnhal-
maz került napvilágra. Megállapították,
hogy az ügyvéd Hodoyer bírósági tiszt-
viselő feleségét és egy Moulin nevű asz-
szonyt is meggyilkolt, Antoinette Demou-
scheit nevű barátnőjének a férjét pedig
megmérgezte. Ugyancsak

mérgeggel végzett a saint-etiennei bíró-
ság elnökével és a vizsgálóbíróval is.

Bonnet áldozatai mind titokzatos körü-
lmények között és hirtelen haltak meg, a
hatóság gyanúját azonban annak idjén
egy haláleset sem keltette fel. Az ügy-
véddel kapcsolatosan felmerült az a gya-
nu is, hogy a kastélyát felgyújtotta.

A vizsgálat megállapította, hogy Bon-
net első áldozata, Moulin asszony társa-
ságában számos bűncselekményt követett
el. A nő később zsarolni kezdte, mire az
ügyvéd eltette láb alól.

A kihallgatott tanak vallomása szerint
Bonnet számtalanszor eldicsekedett azzal,
hogy

a háboruban együtt dolgozott Mata-
Harival,

a szomorú véget ért világhírű kémnővel
és a nemzetközi kémiszolgálat más tag-
jaival is szoros kapcsolatot tartott fenn.

A vizsgálat folyik.

Mihalache ki akarja békíteni Vajdát

A nemzeti-parasztpárt választási akciója

Bukarest, november 24.

Mihalache, a nemzeti-parasztpárt új elnöke,
és Maniu, tegnap is tanácskozásokat tartottak
a párt elintézésre váró ügyeiről. Mindenekelőtt
megállapodtak abban, hogy megbékítik Vaj-
dát, aki, — mint tudvalevő, — Brassóba vo-
nult vissza beteg apósához s lemondása óta
nem vett részt sem a pártvezetőség, sem pedig
a végrehajtóbizottság tárgyalásaiban.

Mihalache személyesen kísérli meg rávenni
Vajdát, hogy fogadja el a vezetőségi tagsá-
got s jelöltesse magát a választásokon, azaz
álljon el attól a szándékától, hogy most már
ő vonul vissza a politikai élettől.

A volt kormánypárt végrehajtóbizottságának
még a fővárosban maradt tagjai tegnap is
ülést tartottak s kimondták, hogy a lehető
legrövidebb időn belül összehívják a tartomá-
nyi vezetőségeket, a választási teendők megbe-

szélése céljából. Elhatározták azt is, hogy mi-
nél több paraszti és ifju intellektuális elemet
vonnak be a párt tevékenységébe s jelölnek
a külföldi választásokon.

A végrehajtóbizottság felhatalmazást adott
az elnöki tanácsnak, hogy saját hatáskörében
döntson a pártból kizárt Maniu-párti elemek
visszavétele ügyében.

Elhatározták ezenkívül, hogy a választási
küzdelem alatt Bukarestben központi titkársá-
got tartanak fenn, amely összegyűjti a
visszaélések és erőszakoskodások elleni pa-
naszokat s azt az uralkodó tudomására hoz-
za.

Listát készítenek mindazokról a tisztviselőkről,
és bírákról, akik önkényeskednek, s egyrészt
bepereplik őket, másrészt „elbánnak velük, ha
a politikai helyzet ismét megváltozik”, tehát
a párt megint uralomra kerül.

Teljesen zavartan viselkedik a gyujtogatási pör fővádlottja

Van der Lubbe megunta a hercehurcát és ítéletet követel

Lipese, november 24.

Van der Lubbe gyujtogatási perének
tárgyalása, illetve a tárgyalás folytatá-
sa újra elkezdődött Lipcsében. Csütörtökön
délelőtt ült össze a bíróság újra
s az átköltözéssel járó forraságok
elintézése után nyomban elővezette
a fővádlottat, Van der Lubbet. A hall-
gatóságot nagy meglepetés érte. Van
der Lubbe egészen megváltozott, hango-
san és élesen beszélt, tiltakozott, sőt vi-
tába szállott a tárgyalást vezető elnök-
kel is.

Mintha egészen más ember állana
most a bíróság előtt.

Először történt meg az is, hogy a vád-
lott önállóan kérték intézett az elnök-

hoz, aki a változást nagy érdeklődéssel
nézte és nagyon szeliden bánt Lubbeval.
Minden előzmény nélkül, az egyik tanu
kijelentésére Lubbe hirtelen felál-
lott s ezt a kérdést intézte az elnökhöz:

— Meddig tart még ez a tárgyalás?
Nyolc hónap óta folytatják már s még
mindig nincs ítélet. Én nagyon szeret-
ném az ítéletet hallani.

Az elnök a kérdésre azt felelte, hogy
a tárgyalás azért nyulik el, mert meg-
kell állapítani a bíróságnak, hogy vol-
tak-e bűntársak, vagy sem. Ezt a kér-
dést feltétlenül tisztázni kell.

Lubbe: Elégyszer kijelentettem már,
hogy magam gyujtottam fel az épületet s
nem voltak bűntársaim. Semmi közöm

Dimitroffhoz és a többiekhez. Fejezzél
be már a tárgyalást.

Elnök: Magától függ, hogy hamarosan
végetérjen a tárgyalás. Legyen közlé-
nyebb és nevezze meg bűntársait.

Van der Lubbe megismétli, hogy nem
voltak bűntársai s tiltakozik a tárgyalás
elnyújtása ellen. Ezeket mondja:

— Az már tisztázott kérdés, hogy én
gyujtottam fel a birodalmi gyűlés palo-
táját. Hozzanak ítéletet. Legyen az a
ítélet 20 évi fegyház, vagy akár halál, de
hozzák már meg... És adják vissza a
rendes ruhámat is... A fogházba akarok
menni...

Az elnök újra azt hangoztatja, hogy a
bűntársak kérdését tisztázni kell. Ez
még egyáltalában nem tisztázott dolog. Van
der Lubbe erre vitába száll az elnökkel
s ilyen kijelentést tesz:

— Igen, mert még sohasem tefték fel
a többi vádlott előtt a határozott kérdést,
hogy ők gyujtották-e fel az épületet,
vagy sem. A bíróságot mindig más dol-
gok érdeklik.

A bíró új kérdést akar feltenni, de
Lubbe gyorsan beszélni kezd és hadarva
több összefüggéstelen mondatot mond
egymás után. Újra a ruháját kéri, majd
azt a kijelentést teszi, hogy az egész
ügy csak 10 percig tartott. Az elnök meg-
jegyezi, hogy ez nem valószínű, 10 per-
c alatt nem lehet több tüzfészket rakni, de
Lubbe már nem válaszol, illetve nem le-
het megérteni gyors mondatait, amelyek
egészen zavartak, s csendes örültségre
engednek következtetni. A tárgyalást be-
is zárják azzal, hogy Lubbenak pihe-
nére van szüksége.

17 utassal lezuhant egy orosz repülőgép

Moszkva, november 24.

Borzalmas repülőszerecséltenség tör-
tént Chabarovszk közelében, ahol az „X
7” nevű óriásrepülőgép lezuhant.

A gépen 17 utas ült, akik mindnyájan
életüket veszítették.

A lezuhant repülőgép lángot fogott és
teljesen porráégett.

Két héten belül már ez a második óri-
ásrepülőgép-zuhanás Szovjetországban
és ezért vizsgálat indult meg abban
az irányban, hogy nem szándékoság
idézte-e elő a szerencsétlenséget.

A megdöbbentő katasztrófáról egyelő-
re hiányoznak a közelebbi részletek.

Csempészett selyem egy aradi autóban

Arad, november 24.

Több ízben foglalkoztunk vele, hogy
Arad az utóbbi időben szinte a csempész-
központ kétes hírérdemelte ki. Arany
és kábitószerecsémpészési ügyek szerepel-
tek mostanában napirenden, tegnap pedig
selyemcsempészés nyomára bukkant a
rendőrség.

Illetékes helyen a következő informá-
ciót adták az ügyről:

Az aradi rendőrség, állítólag, már ré-
gebben gyanakodott Barna Jánosra, a
Schenker szállítási cég aradi fiókjának
egyik tisztviselőjére, aki nemrégiben más
furcsa peres ügyekkel is hallatott magá-
ról. Szerdán azután egy vámtiszt a ha-
tár mellett Torna közelében fel akarta
tartóztatni a hatalmas szürke Daimler-
autót, amelyen Barna át szokott járni
Magyarországra. Az autó a felszólításra
sem állt meg, mire a vámtiszt az aradi
rendőrségre telefonált és este el is csép-
ték a gépkocsit. Hátsó részében mintegy
200 kg. gépselymet és nagymennyiségű
pamutárut találtak. Barnát őrizetbe vet-
ték, de, miután cége kezességét vállalt
érte, hogy megfizeti a valószínűleg fel-
millió lejre rugó vámbírságot, csütörtök-
ön reggel szabadon engedték. A szürke
autó különben Mayrovits Valér aradi
vállalkozó kocsija.

Az ügyvel kapcsolatban különféle ver-
ziók keringnek, különösen abban az
irányban, hogy kinek voltak szánva az
árak. A vizsgálat befejezéséig azonban
nem lehet biztosat tudni.

Dóra Salonban

BRASSÓ. FEKETE-UTCA 29

A legizlésebb, minden igénynek
megfelelő, kabát, kosztüm és ruhá, na-
gyon jutányos áron készül. Elsőren-
dű divatlapok rendelkezésre állnak.

Egy közismert nagyszalontai öregur megrázó öngyilkossági kísérlete

Nagyszalonta, november 24.

Tegnap borzalmas öngyilkosság döbbentette meg a várost, sőt mondhatni egész Biharmegyét. Boros László 68 éves tekintélyes és jómódúnak ismert földbirtokos, a volt Gazdasági Bank főpénztárnoka, akit meggyeszte ismertek, Arany János-utcai lakásán

konnyhakkal mellbeszúrta magát, majd borotválóval elmetszette a nyakát.

Az öregur azonban nem halt bele sérüléseibe. A gyors orvosi beavatkozás megmentette az életnek. Most gondos ápolás alatt áll.

Az öngyilkosság okát senki sem tudja biztosan, de sokat suttognak róla, hogy

Boros, mint sok más szalontai embert, a hírhedt Schmidt-féle amerikai örökség tette tönkre.

Ugyanis éppen abban az időben, amikor minden tüzet és vállalkozás sorra j-

tott csödbe, vagy kényszeregyezésbe Nagyszalontán, megjelent a városban egy tekintélyes marosvásárhelyi ügyvéd és angolnyelvű iratokat, fényképeket mutogatott az óriási Schmidt-vagyorról, amely állítólag, rengeteg pénzt, gyárakat, földeket, ültetvényeket foglal magában és az erdélyi Schmidt-család öröksége. Most részvények útján értékesítik — mondta — és aki ezekből a papirokból vesz, egyszerűen meggazdagodik. Egy váradi közjegyző pedig a nevére is írta a részvény-vevőknek az örökség megfelelő részét. Sokan hallgattak a csábításra és hír szerint Boros is vagyona nagyrészt itt vesztette el. Az amerikai örökségről ugyanis kiderült, hogy csak a holdban létezik s az ügy most a váradi törvényszék büntető tanácsa előtt fekszik.

Az öreg földbirtokost ezenfelül más anyagi csapások is érték és ezzel magyarázható az öngyilkossági kísérlet.

Brandsch Rudolf: A hitleristák támogatást élveznek külföldről

Hitlerista vezetés alá került a szász néptanács

Brandschot kizárták a szász népközösségből

Nagyszében, november 24.

A néhány héttel ezelőtti választásokból kikerült új szász néptanács szerdán tartotta meg alakuló-ülését az Iparegylet nagytermében. Az ülést eredetileg keddre tüzték ki, de Hans Otto Roth-nak, a német parlamenti csoport volt elnökének bukaresti tárgyalásai miatt egy nappal elhalasztották.

Az ülésen mintegy száz néptanácsi tag vett részt, akiknek zömét az ujonnan választottak alkották, kisebb hányadát pedig a hivatalbéli tagok. A megnyitó beszédet Ernst Henrik dr., a régi néptanács ügyvezető-alelnöke tartotta, majd a mandátumok igazolása után megejtették az új néptanácsi elnök megválasztását. Titkos szavazás útján nagy többséggel, összesen 75 votummal a nagyszébeni hitleristák kerületi vezérét, Jickeli Otto Fritz-et választották meg elnöknek, ami azt mutatja, hogy

a nemzetiszocialisták valóban eluralták a szász népkisebbségnek ezt a parlamentjét is.

Jickeli nagy programbeszédet tartott abban nyíltan a nemzetiszocializmus mellett tett hitet. Ezután hódoló táviratot küldtek az uralkodónak.

A további választások során alelnökökké Karres Sámuel (Medgyes) és Pomarius Alfréd (Segesvár) választották meg. A megyehajótíz bizottságba és a többi képviselői szobrába is nagyrészt hitleristákat delegáltak.

KIZÁRJÁK BRANDSCHÓT A SZÁSZ NÉPKÖZÖSSÉGBŐL

A napirend érdemi részének tárgyalása során határozatot fogadtak el, amellyel Brandsch Rudolf volt képviselőt, aki pedig hivatalból tagja volna a néptanácsnak, kizárták a szász népközösségből.

Nyilatkozatát nem vették tudomásul, ellenben kimondták, hogy Brandsch nem tartozik többé a népközösségbe s ennek megfelelőleg utasították az összes népi szervezeteket, hogy a néptanács határozatának szerezzen érvényt.

Az ülés befejezésekor Hans Otto Roth kimerítő beszámolót tartott a politikai helyzetről. A beszámolót hosszas vita követte, határozatot azonban a néptanács politikai állásfoglalását illetően szünet nélkül nem hoztak.

ZOSITETT VEZÉRFÉRFIU? MIT MOND A „KIKŐ-”

Kizárásával kapcsolatban Brandsch a következőket jelentette ki az egyik fővá-

rosi lap munkatársának:

— Nem akartam résztvenni egy olyan ülésen, amelyen minden Fabritius „Landesführer” ur parancsa szerint történik s ahol nagy többséggel egy hitleristát választanak meg elnöknek.

— Nagyon jó, hogy kizárták. Szabadabban folytathatom a harcot népen felvilágosítása érdekében, rámutatva arra a veszélyre, amely bennünket ez átkos mozgalom által fenyeget.

— Néppártot fogok alakítani, amely lojális politikát fog folytatni a román állammal szemben. Ezt a harcot már most meg kell kezdeni, mert a veszély megle-

hetősen nagy. Tájékoztalni fogom úgy a miniszterelnök urat, mint a belügyminisztert erről a veszélyről. Mert népem ma a hitleristák terrora alatt él, akik illandóan izgatják. Várjuk a renifentartó intézkedéseket. Tudom, hogy nagy nehézségekkel találjuk szemben magunkat, mert a hitleristák támogatást élveznek külföldről s mindenkit terrorizálnak. Mégis biztos vagyok a győzelemben, mert én a román néppel való békés és bizalomteljes együttélés szükségességéből indulok ki, minden rejtett és idegen elgondolás nélkül. Néhány nap múlva különben közlésszük részletes programunkat.

Anglia méa remél

Hitler nem békére, csak alibire törekszik

Mussolini vetette fel a Népszövetség átszervezésének gondolatát

London, november 24.

Legutolsó jelentésünk a leszerelési konferenciáról ez: Sir Simon angol külügyminiszter a minisztertanácsban beszámolt azokról a tárgyalásokról, amiket a nagyhatalmak kiküldöttéi Genfben folytattak le. A külügyminiszter ismertette az angol tervet, amely Németország visszahívására irányul s amely Németországnak a leszerelési konferencián való további részvételét a Rómában tartandó négyhatalmi értekezlet közbeiktatásával kívánja lehetővé tenni. Sir Simon kijelentette, hogy nézete szerint a genfi tanácskozások eredménytelenségével jártak s neki az a meggyőződése, hogy Németországot sikerül visszatéríteni Genfbe és a leszerelési konferenciára.

Sir Simon beszámolóját az angol minisztertanács tudomásul vette s a kilaht hivatalos jelentésben már az egész angol kormány ad kifejezést annak a reménynek, hogy Németország vissza fog térni Genfbe s a Népszövetség további sorsa biztosítottnak látszik.

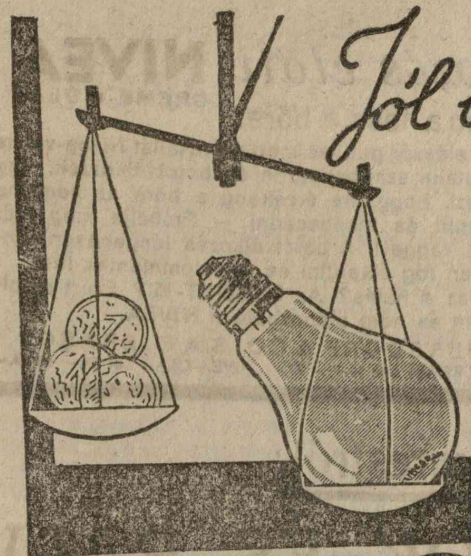
Ez a jelentés, természetesen, ellentétben van azokkal a hírekkel, amiket a hétfői és keddi genfi tanácsokról eddig kaptunk s amelyekből az tűnt ki, hogy Olaszország is erősen nyugtalanul viselkedik, nem is beszélve Franciaországról, ahol naponként változik s egyre nyug-

talanabb lesz a közvélemény. A londoni hivatalos jelentés azonban azt mutatja, hogy Anglia még mindig reménykedik s erre a reménykedésre, nyilvánvalóan, van is alapja. A négyhatalmi értekezlet közbeiktatása valóban szerencsés ötlet volt, mert addig befejezett tényekről csak ugyan nem lehet beszélni, amíg ez a tanácskozás is le nem zajlik. Rómában dől el majd, hogy valóban menthetetlen-e a Népszövetség, vagy az angol kitarításnak mégis eredménye lesz.

PÁRIS NEM HISZ HITLERNEK

Párisban, természetesen, Hitler legújabb béke-nyilatkozata körül zajlik a sajtó. A Matin, ahol a nyilatkozat megjelent, félhivatalos lapnak tekinthető ugyan, a többi párisi tekintélyes sajtóorgánium azonban ennek ellenére is bizalmatlanul fogadja Hitler nyilatkozatát. Van is oka rá, Kifejtik a lapok, hogy mindaz, amit Hitler mond, ellentétben van azokkal a titkos utasításokkal, amiket a német diplomáciának parancsba adott. A francia titkos szolgálatnak sikerült már megszereznie ezeket a titkos utasításokat s így a francia kormány eléggé betekinthez Hitler kártyáiba.

A Paris Midi szerint a francia politikának a német kérdéssel kapcsolatban

Jól vásároljon — ne „olcsón”!

A világításnál nem az izzólámpa beszerzési ára hanem fény mennyisége és áramfogyasztása a mérvadó. Az „olcsó” lámpa használatban a legdrágább, mert nagy áramfogyasztással kevés fényt ad. A gazdaságos világítás kulcsa a fényerős tökéletes, gazdaságos

TUNGSRAM

IZZÓLÁMPA

három útja volt. Az első lehetett volna a versaillesi békeszerződés 213. szakaszának alkalmazása, ezt azonban Anglia tette és teszi lehetetlenné. A második és békésebb út a közvetlen tárgyalások útja volna. Ezzel kapcsolatban annyit kell megállapítani Franciaországnak, hogy a berlini francia nagykövet szeptember óta nem látta Hitlert, a közvetlen tárgyalások tehát nem igen lehetnek előkészítve, holott Franciaország nem egy ízben jelentette ki már, hogy hajlandó a közvetlen eszmecsere. A harmadik út volna azután a Népszövetség keretén belüli megegyezés. Erre vonatkozólag pedig Hitler jelentette ki határozottan, hogy Németország nem megy Genfbe. Hogyan vegye ilyen körülmények között Franciaország komolyan a békenyilatkozatokat?

A Matin vezérpublicistája óvatossáiban fogalmaz, de ugyanezt mondja. Megállapítása szerint a német kancellár tovább folytatja a „békeoffenzívát” Franciaország ellen. Most a francia kormány feje fölött fordul a francia közvéleményhez. Ezt a módszert a német népen sikerrel próbálta ki a kancellár, most tehát a francia néppel kísérletezik.

A Paris Soir szerint az égető kérdés ma is megoldatlan: Valóban békét akar-e Hitler, vagy csak alibit akar bizonyítani, amikor kezet nyújt Franciaországnak? Ez a helyzet tovább már tarthatatlan, mert csak a francia közvélemény idegesítésére, esetleg ingerültségére vezet.

A NÉPSZÖVETSÉG ÁTSZERVEZÉSE

A legutóbbi genfi tárgyalások óta több jelentés érkezett arról, hogy a népszövetségi alapokmány megváltoztatásával új szervezetet akarnak adni a Népszövetségnek s a genfi főtitkár ebben az irányban már tanácskozásokat is folytatott a Népszövetség jogi szakértőjével, egy belga jogtudóssal. Most kiderül, hogy a Népszövetség átszervezésének a gondolatát Olaszország vetette fel, sőt tervezet is terjesztett be erre vonatkozólag a genfi tanácskozások során.

Az olasz tervezet, amint már jelentettük, a népszövetségi alapokmány 19. szakaszát kívánja átfogalmazni olyan formában, hogy a szerződések revíziójának a kérdése felvehető legyen a Népszövetség keretén belül is. A 19. szakasz azt mondta ki eddig, hogy a nemzetközi szerződések megállapításához a tanács egyhangú szavazata szükséges, tehát ez szükséges a szerződések megváltoztatásához. Ez, gyakorlatilag, minden revíziós kérdést lehetetlenné tett, hacsak a szembenálló államok meg nem egyeztek közben egymással. Olaszország most szavazattöbbséget akar bevezetni.

Az olasz tervezet egyébként még más, lényegbevágó módosításokat is követel a Népszövetség szervezetével kapcsolatban

— **Epekő-, vesekő- és hólyagbetegek,** valamint azok, akik húgysavas sók tulszaporodásában és közsavanyúságban szenvednek, a természetes „Ferenc József” keserűviz állandó használata mellett, állapotuk enyhülését érhetik el.

Borotválkozás előtt NIVEA akkor utána sima lesz a bőre.

Tehát először puhítsa meg a szakállát Nivea-val és csak utána szappanozzon és borotválkozzék. Így eléri azt, hogy, ha érzékeny a bőre az nem fog kipattanni és kisebesedni. — Próbálja meg már holnap, reggel! A borotválkozás lényegesen könnyebben fog sikerülni és fájdalommentes lesz. Mitől ez a hatás? Az EUCERIT-től! Ezért pótolhatatlan és nem utánozható a NIVEA.

BEIERSDORF & CO. S.A.R., BRAȘOV
NIVEA-CREME: Lei 16.- — 72.- NIVEA-OLAJ: Lei 55.- és 85.-

Utcai gyorsfelvétel Bukarestről:

A DIÁKOK ÉS BÁLVÁNYAIK

Diáktüntetés kardlapozással és szónoklatokkal

Bukarest, november 24.

Szavalókórus a Calea Victorián:
— Je-len-jen meg a Ca-len-da-ru! Jelenjen meg a Calendarul!

Reggel kezdtek az egyetem előtt és azóta folytatják a belváros összes utcáin. Kacagva, fickándozva, énekelve, a korzózó nőkkel kettőtáncolva és egymást boxolva járják a várost, mint egy mámoros farsangi mulatótársaság. Néha aztán eszükbe jut nagy missziójuk és újból elkezdik a monoton ismétlést:
— Je-len-jen meg a Ca-len-da-ru!

A gólyák büszkén kacsintanak a kirakatokból halványan előtörő tükröképükre. Duzasztják mellüket a nemzetmentő szerep izgató romantikájára.

Egyesek jóllakottak és elegánsak. Már csak unalomból és blazirtásból is jó egy kis társadalmi szerep. Mások éhesek és rongyosak. Ezek néha az egyetemi taxák és az intellektuel munkanélküliek segélyezéséért tüntetnek. De most gyomruk korgását elhallgattatja és anyagi gondolkodásukat ideálisabb magasságokba emeli a jelszavak cirkuszának esina-drattája.

A vidám karaván órákig halad a felszaktott járdák gödrei és homokbuckái között. Eneklükbe időnként belévegyül:

— Le a bérenc-kormányokkal! Él-jen Crai-nic! Jelenjen meg a Calendarul!

Délben megérkeznek a betöltött napilap szerkesztősége elé. A szerkesztőség tagjai népröbűni pózban leereszkedően mosolyogva fogadják a szimpátiatüntető. Hatalmas kórus:

— Éljen Crainic Nichifor tanár ur!

A teológiai hallgatók egyesületének elnöke felkapaszkodik egy villanypóznára és beszédet tart. A visszhang:

— Pusztuljon a kormány! Jelenjen meg a Calendarul!

Újból vidám hancurozás. Sugárzanak a büszkeségtől:

— Na, ezt megcsináltuk! Megmutattuk a hatalmunkat. Nem lehet viccelni egy ország diákságával... Mi a népből vagyunk és az akaratunk szent!

Tovább haladnak, a Cismigiu felé. Az utca-kereszteszédésnél ott áll a rendőr és forgatja a „stop“ jelzésű táblát. Félenken, reszketve a diákok felé forgatja a táblát:

— Stop!

A bulevardon megáll a forgalom. Szabad az út a keresztutcán.

Igy követeli a nagyvárosi forgalom rendes lebonyolítása.

De íjesmi nem vonatkozik a nemzet dédelgetett diákjaira. Előttük szabad az út...

De most már tényleg stop!

A Cismigiu másik végétől egy másik tüntetés visszhangjai törnek elő. Munkanélküliek az állami munkaközvetítő hivatal előtt.

— Munkát! Kenyeret! Munkanélküli segélyt! Le a fascizmussal és a félfascista kormányokkal!

Rendőrség. Csendőrség. Puskatusütések. Jajgatás. Lefogások.

Két ellentétes tüntetés. Fascista diákok és szakszervezetekben szervezett munkásság. Köztük a karhatalom.

A diákok meghökkennek. Az egyik vezető:
— Nem kell félni! Csak előre! Mi nem vagyunk kommunisták! Ellenkezőleg, meg akarjuk menteni hazánkat tőlük és a zsidóktól. E szent feladatunkban nem akadályozhat meg senki.

Suttogások:

— Csak bátran! Nem olyan rossz ember Marinescu. Az este több óráig tárgyalt Crainic.

A közelgő csendőrség és rendőrség élén ott van Marinescu rendőrprefektus. Felszólítja a diákokat, hogy mint rendszerű, konstruktív elemek, békésen oszoljanak szét.

De a tüntetők előretörnek. A rendőrség sorfalat áll. Hátukban a felfegyverzett csendőrség.

A diákság hősiesség csatáiattással a reszkető rendőrökre dobja magát. A szerencsétlen

„stoppolót“ leütik. Előrelépnek a szuronyos csendőrök. A támadók most már deffenzívába vonulnak. A vezetőt lefogják.

A Calea Victoria és Boulevard sarkán újból összegyűlnek. Vezetényszó:

— Menjünk!

Megindulnak. Újból felcseng a kórus:

— Je-len-jen meg a Ca-len-da-ru!

A Cuvántul előtt:

— Hurrá! Éljen!

Fascista köszöntés: Vezetényszóra feleltek karok.

Közvetlenül a palota előtt ötsoros rendőrfal nő ki a szűk mellékutcából.

Előttük Marinescu.

— Uraim, nekem parancsom van, hogy oszlassam szét önöket és én ezt teljesítem. Kérem, viselkedjenek társadalmi helyzetükhöz méltóan!

— Majd megmutatjuk, hogy velünk nem lehet így bánni. Ismerjük szent feladatunkat és úgy viselkedünk, ahogy az követeli.

— Ugy? Na majd megmutatom.

— Fogja be a száját! Áruló! El az utunkból, vérszopók!

Marinescu zsebrevágott kézzel ironikusan mosolyog.

— Na csak! Az iskolába veletek, vagy haza, a mama szoknyája mellé!

Artikulálatlan ordítás.

Neki akarnak menni a rendőrfalnak. De ott vannak már a szuronyos csendőrök.

A szónok felszáll egy autó tetéjére.

— Román keresztény diákok! Mi öfenségé-

A megzavart Ottó vacsora utóhullámai

Budapest, november 24

Apponyi György gróf újra szóváltette az Ottó-vacsorával kapcsolatos tüntetés ügyét. Gumbös miniszterelnök maga válaszolt és elítélte az izléstelen tüntetést. Keresztes-Fischer belügyminiszter megtorlást ígért, mire Apponyi György megnyugodott.

nek akartuk kifejezni ragaszkodásunkat. És segítségét kérni a nép árulói ellen. De mivel nem engednek közel hozzám, hallja meg innen szavunkat:

Felcseng a himnusz.

A kalapok és sapkák lekerülnek a fejeikről. A rendőrök és csendőrök vigyázba vágják magukat. Csak Marinescu marad az előbbi pózban.

Óriási felháborodás:

— Le a kalappal! Hazaáruló felségsejrtől!

ironikus mosolygás:

— Ilven profanizálás előtt nem.

Vezetényszó:

— Vissza az egyetemhez!

Visszhang:

— Je..len..jen.. meg a Ca..len..da..ru!

A „Tara Noastra“, Goga lapja előtt:

— Hurrá! Éljen Octavian Goga!

A szerkesztőség és a Nemzeti Agrár Párt vezetői, köztük Goga titkárja, cézári gesztussal fogadják a tüntetést.

Ugyanaz a titkár, aki kevés idővel azelőtt gazdájával, a csucai Ady-imádóval együtt még kozmopolitizmusról, toleranciáról és humanizmusról beszélt.

Az Univerzál előtt ordítanak.

Ugyanazon Univerzál előtt, amelyet egy évvel azelőtt, mikor a bukaresti magyarokat ütöttek, még harsonázva éljenztek.

Klasszikus diákmódszer szerint:

— Tempora mutantur!

Változnak az idők és a bálványok is.

Huszár Emil

Az új választások előtt

A legutóbbi csiki szenátorválasztás borzalmain tárgyalja a csikszeredai törvényszék

Es nem a verekedők, csalók, a népa'arat megsemmisítői, hanem a terror áldozatai ülnek a vádlottak padján

Csikszereda, november 24.

A helyi törvényszéken egymást érik az államelles izgatási pörök. Tegnap öt eszterdőre ítélték, a Märzescu-rendtörvény 11-ik szakasza alapján, Török Ferenc volt gyergyó-csomafalvai esperes-plébánost, állam és hadsereg elleni izgatás miatt s ma újabb hasonló bűnügy került tárgyalás alá.

Még mindannyiunk élénk emlékezetében él az a borzalmas szenátorválasztás, melyet Csikmegyében a dicstelenül kimúlt nemzeti-paraszt-párti kormányférfiak levezettek. Nehéz felsorolni a törvénytelenségek megszámlálhatatlan sokaságát, melyekkel a székelyek alkotmányos jogát megsúfolták. 1932. június 24-én, amikor a csikmegyei közéleti tanácsosoknak szenátort kellett volna választaniuk, kora hajnalban karhatalmi kordonok állottak el a szavazni igyekvő tanácsosok útját. Elszedték igazolványaikat, eltüntették azokat. Az emberek sokasága állt különböző csendőrörsökhöz, csupán azért, mert aznap az ország alapvető törvényei szerint szavazni akart.

Ezzel sem elégedett meg a szenatori mandátumra éhes kormányhatalom. Amikor látta, hogy a székelyek Pitner Árpád dr. szenátorjelölt mellett a végtelenségig kitaranak s minden akadályon át a szenátusba akarják juttatni azt az embert, aki mindenképpen méltó a bizalmukra, botokkal felfegyverzett terrorcsapatot küldtek a székely szavazókra, Chindea Emil békási segédjegyző vezetése alatt, aki a sikeres „stratégiai“ művelet végrehajtása következtében később főjegyzővé lépett elő.

Mindenki azt hitte, hogy ezzel az aktussal véglegesen lezárult a csikmegyei borzalmas szenátorválasztás. Tévedés volt. Nem zárult le, hanem ma folytatódott a csikszeredai törvényszék előtt. Es a feljelentő ne- a iocak-

ban borzalmasan megsúfolt és emberi mivoltukban rettenetesen megalázott székelyek, hanem a békási terrorcsapat fővezérei. Chindea Emil és társai feljelentették Kovács Sándor csikszeredai sóffort, Rancz János csiksomlyói és Szabó Károly csikszentléleki gazdákat, hogy a választás napján szidták a román államot, a hadsereget és az állami hivatalokat. Az ügyészség magáévá tette a feljelentést és a Märzescu-rendtörvény alapján állam- és hadsereggyalázás miatt emelt vádat.

Többszöri elnapolás után ma tárgyalta le a bíróság az ügyet. A vádlottak egyhanguan tagadják a terhükre írt bűncselekményt. Hangoztatják, hogy az állammal és a hadsereggel nem volt semmi bajuk, azokat nem szidták, ellenben a békásiak alaposan elverték őket. Különösen Rancznak jutott ki az ültegekből.

Chindea Emil jegyzővel az élén Caia Miklós és Tepeş Miklós békási tanuk eskü alatt vallják, hogy hallották, amikor a vádlottak gyalázták az államot és a hadsereget. Zanoaga Péter tanu, aki szintén a békásiak csoportjában

ban teljesített „szóigátot“, azt állítja, hogy egy ismeretlen hang, nem tudja kié lehetett, kiabált az állam ellen.

Dr. Gál József ügyvéd röviden kifejti, hogy a soha nem tapasztalt választási terror nyomása alatt a székely szavazók azon része, a kikből még nem sikerült elszedni szavazóigazolványait, halálos csendben várakoztak alkotmányos jogaik gyakorlására. Délután két óra felé egy 30-40 főből álló, dorongokkal felfegyverzett békási csoport rontott a szavazókra. Nem nézték, kit ütnek, csak ütöttek. Az ültegek elől alig tudott a tanu is elmenekülni. Közvetlenül a támadás pillanatában le tartóztatták a vádlottakat, akiknek ideje sem volt beszélni. Nem gyalázta senki sem az államot, sem a hadsereget.

Dr. Pál Gábor képviselő rövid vallomása keretében velősen ismerteti a választási visszaéléseket. Elmondja, hogy a polgárok és a katonák szeme előtt szedték el a szavazni akaró közéleti tanácsosok igazolványait. Ezeket idegenekhez juttatták, akik aztán leszávazták velük. Egy ismeretlen ember éppen akkor fogott meg, amikor Kovács József csiksomlyói közéleti tanácsos igazolványával akart leszávazni. Erőss Péter dr. közvetlen a vádlottak mellett tartózkodott, amikor a békási terrorfiuk rohamra indultak. Senki egy szóval sem sértette meg az államot, vagy a hadsereget, ellenben a békási ültegekből, nemcsak a vádlottak, hanem ő is jóeskan kapott. Esőernyőjét is összestörték. Hasonlóan vallanak Adorján Imre, Cseh István, Orbán János, Potovszky Kristóf, Imre János, Márkos Benjamin és mások. Pulika János és Gliga János rendőrök állítják, hogy a vádlottakat közvetlen a verekedés pillanatában őkt tartóztatták le. Nem hallották, hogy szidták volna az államot, vagy a hadsereget.

Ezután a védelem, mintegy 12 tanujának kihallgatását azzal az indokkal utasította vissza a törvényszék, hogy az összes körülmények igazolva vannak s így nincs szükség újabb kihallgatásokra. A védelem, melyet dr. Pitner Árpád képviselt, semmisségi panaszt jelentett be a határozat ellen.

Lascu főügyész vádbeszédében kihangsúlyozta, hogy a vád teljes egészében beigazolást nyert. A védelem peren kívül álló körülményeket akart igazolni és igazolt. A bűncselekménnyel összefüggő szenátorválasztásnak semmi összefüggése nincs az ügygel. Nincs, mert nem választási pert tárgyalunk.

Szerinte a vád tanu kétségtelenül beigazolást a bűncselekményt. Eskü alatt vallották, hogy a vádlottak előttük gyalázták az államot és a hadsereget. Nyomban le is tartóztatták őket.

A Märzescu-rendtörvény 11-ik szakasza alapján súlyos ítéletet kér az összes vádlottakra.

Dr. Pitner Árpád védőbeszédében hangoztatja, hogy ebben az ügyben neki jutott osztályrészül a legszomorúbb eset. Ő volt annak a vádlottnak a jelöltje, melynek során megcsúfolták a székelyek alkotmányos jogait. Őt magát is több órán keresztül törvénytelenül le tartóztatták helyezették. Mindezt a törvényszék maga is nagyon jól tudja, hisz éppen az elnök mellől vitték a rendőrségre, abban a pillanatban, amikor a sérelmekre orvoslást kért.

— Nekem lett volna kötelességem, — folytatja dr. Pitner, — a jelenleg vádlótanuként szereplő egyéneket, Chindea jegyzővel az élén a vádlottak padjára ültetnem. Nem tettem meg ezt. Azt nem tettem, mert nem akartam az együttélő népek kedélyét a szégyenteljes válsztásokkal hónapokon át izgatni s ime, most megértem azt, hogy juttatnak olyan embereket oda, akik meggyőződéseim és az itt elhangzott tanuvallomások szerint nem cselekedtek semmi olyant, ami büntetést vonhatna magu után.

Kéri védecei felmentését, mert nem követek el bűncselekményt.

A törvényszék az ítélet kihirdetését szombatra halasztotta el. Mondanunk sem kell hogy az újabb államelles izgatási pör ítélete elé osztatlan érdeklődéssel tekint a megye egész lakossága. Most az új választások előtt

Eredménytelen valutarázria Nagyváradon

Nagyvárad, november 24.

Csütörtökön délben nagy valutarázria rendeztek a Royal-kávéházban, amely legalábbis pénzesebb időkben, főtalálkozóhelye volt a valutázóknak és üzletembereknek. Ezek az idők azonban, ugylát szik, elmúltak, mert a monopolügynökök nem találtak egyebet, mint egyetlen darab öngyujtót.

GRANDE SOURCE VITTEL

az érelmeszesedésesek
diétája

„La Cure Hydrominérale de Vittel“ című brosurát bárkinek készséggel megküldjük, aki ezt a Société des Eaux Minérales, Service R. G. a Vittel (Franciaország) című vállalatnál kérd.

HIREK

Irodalmi szenzáció lesz a B. L. november havi ajándék-regénye: Osváth Tibor: Valaki szalad a lány után. Gyűjtse gondosan a szevényeket.

Állami öngyilkosok

Japánban fölfedeztek egy újfajta torpedót, amely minden eddiginél tökéletesebben működik. Valóságos kormányozható torpedó, csak egy bokkenője van. Az az ember, aki a kormánytól el, meghal. Értjük meg jól a dolgot: nem forog életveszélyben, nem játszik a halállal, annak rendje és módja szerint elpusztul, olyan fásult, hétköznapi, automatikus pontossággal. A találmány nagyszerű, fölényesen veri az összes hasonló készülékeket, de az emberélet megsemmisülése hozzátartozik a szabadalomhoz, minden egyes alkalmazása emberhalállal jár. A londoni távirat szerint a japán hadügyminisztérium pályázatot írt ki torpedókormányosi állásra. Ez az állás nem jár fizetéssel, igaz, hogy nagy elfoglaltsággal sem: az egész hivatalos pályafutás lezajlik egy-két óra alatt és az államnak még nyugdíjról sem kell gondoskodnia, mert a tisztviselő a szolgálati percek letelte után nyomban átkerül az örökkévalóság státusába. A japán hadügyminisztérium pályázata váratlan eredménnyel járt. Több mint ezer japán tiszt jelentkezett erre a mogorva gépies öngyilkosságra. Az, amire a japán tiszték vállalkoztak, nem hősiesség, hogy micsoda, azt nem tudjuk megmondani, mert egyetlen európai nyelven sincs rá szava. A hősiesség számol a halál lehetőségével, a féktelen vakmerőség esetleg belerohan a valószínű halálba; a hőstett lehet meggyőződés, vagy fanatizmus műve, vagy kaland, kockázat, játék a sorssal, amelyen sokat lehet nyerni és mindent el lehet veszíteni. Igaz, van olyan hősiesség is, amely a biztos halált választja. Vanak hősök és mártírok, akik az életnél magasabbrendű tudományos értékeket ismernek és szükség esetén feláldozzák az életüket egy magasabb értéknek. Elfogadják a halált, mint kikerülhetetlen kötelességet, mint elháríthatatlan végzetet. Olyan hősöket és mártírokat azonban nem ismer a fehér története, akik hivatalból halnak meg, akik önként jelentkeznek a máglyára, akik iparszerűen üzik a halált, meghalnak azért, hogy ezek más embert elpusztítsanak. Ez a londoni hírnémi fényt derít az ázsiai lélekre, amelyet, megvalljuk, nem értünk. A japán katonák önfeláldozása már nem emberi.

Állati Ijesztő.
Mintha élettelen gépek, vagy lelketlen mechanizmusok végeznének emberi funkciót.

Kizárták a tantestületből. Csikszeredáról jelentik: Csikrákos község lakói közel hat ezrenél folytattak eredménytelen küzdelmet Brigore Vasile nevű állami iskolai igazgatójuk és annak felesége ellen, aki beosztott tanítóként működött férje mellett. Halomszámba kerültek a különböző feljelentéseket, melyekből világosan kint, hogy a tanító erkölcstelen életmódot folytat, míg férje válogatott brutálisokkal neveli a gondjaira bízott gyermekeket. Hosszas huza-vona után elérték annyit, hogy vizsgálatot rendeltek el az ügyben. Ennek során a feljelentésekben foglaltak száz százalékgig beigazolást nyertek. Így került az ügy a kolozsvári fegyelmi bíróság elé, mely a napokban hozott ítéletet. A fegyelmi bíróság ítéletében véglegesen kizárja a tantestületből Brigorenét erkölcstelen életmódja miatt, míg férjét egyhónapi fizetés elvonására ítélte. Az ítéletet a súlyos vádakkal terhelt tanítók megelégedték. Ertesüléseink szerint a bukaresti fegyelmi bíróság a napokban fog végsőfokon dönteni a csikrákosi szülőket annyira közelről érdeklő ügyben.

Az adófőnök Carnerát sem respektálja. Carnerát, a világbajnok ökölvívót a turini adóhivatal 150 lirára (mintegy 1350 lej) büntette, mert nem adott be nőtlenségi adóvallomást. Olaszországban ugyanis nőtlenségi adó van érvényben, az olasz adófőnök pedig úgy látszik, nem respektálja Carnera féltetes ökleit.

Egy nagyon szomorú levél. Tekintetes Főszerkesztő Ur! Brassó. Bátor bagyok a főszerkesztő urhoz egy nagy kéréssel fordulni; ugyanis nagyon szépen kérem, egy hirdetés a Brassói Lapokban ingyen közölni. Oh, Istenem, hány meg hány ilyen szerencsétlen van, mint én — tudom, hogy már közömbössé váltak Önöknek az ilyen keserves levelek. Ne tessék a rengeteg levél közül eldobni, hanem ha lehetséges, ötdmagamon segíteni. Férjem meghalt! Szó szoros értelmében agyonverték a szentgyörgyi országuton, ártatlanul, mert jött hazafelé, este volt és a fuvarosok egyszerűen csak beléköltöttek. Én itt maradtam 4 apró gyermekkel és 11 lejjel és egy szobabutorral. Eddig egy nőnél laktam, hogy házbért ne fizessek és amíg elhelyezést kapok. A férjem halála 1932 július 10-én történt és én azóta sokat tudakoztam állás után, de még eredmény nincs. 32 éves özvegy, négy pol-

gárit végeztem, tíz évi praksisom van a kereskedelemben, (mert a férjem tanult fűszerkereskedő volt, de a sok baj, kamat, adó elvitt mindent). Tiszteletes, igazságos, becsületes és őszinte négygyermekes anyja vagyok s ha lehet, segítsenek rajtam egy állással. Három nagyobb gyermekem el van helyezve, csak a másfél éves fiacskám van velem, esetleg azt is elhelyezem, ha szükséges. Eddig a bátyáim küldték kis pénzt Magyarországról, de már ők se tudnak küldeni, mert nehéz a helyzetük. Szülőim nem élnek, teljesen hontalan vagyok. Elmennék teljes ellátás és csekély fizetésért becsületes családba — elárulónőnek fűszerüzletbe, vagy magános urinőhöz, v. gyermektelen házaspárhoz. Nagyon szépen kérem, saját fogalmazásuk szerint, méltóztassék közölni a Brassói Lapokban. Hálás köszönettel maradtam és teljes tisztelettel: Özv. Német Antalné, Săncrai, p. u. Sf. Gheorghe, Juđ. Treiscaune.

ABLAK

A híres jénai Karl Zeis-cég tudományos munkatársát, dr. von Gruber tanárt, a bajor néppárt volt tagját, letartóztatták. Dr. von Gruber fia az elhalt müncheni egyetemi tanárnak, a kiváló higiénikusnak, akit a nemzetiszocialisták egy szakvéleménye miatt, amely Hitler személyiségére vonatkozott, nagyon meggyűlöltek. Az elhalt von Gruber professzor ugyanis Hitler arc- és koponyaalakjának vizsgálata után arra a következtetésre jutott, hogy Hitler északi germán fajt, hanem a kevert faj tipikus jelei találhatók fel nála. Ez a szakvélemény jelentős szerepet játszott a nemzetiszocialisták uralomra jutásának harcaiban, mert a tiszta faj elméletének tarthatatlanságát bizonyította. Most börtönben ül a jénai tudós. Pedig nem is kritizálta Hitler koponyáját belülről, csak kívülről. Tessék elképzelni, mi történik vele, ha arra velemédek. Ami pedig a legkellemetlenebb, ez a Gruber dr. szintiszta úrja. Nagyon sok baj van azzal a fránya fajelmélettel.

AZ ÚJ WASHINGTONI OROSZ KÖVET

Miután Litvinov és Roosevelt tárgyalásainak eredményeként Amerika és a Szovjet között megindul a diplomáciai összeköttetés, a szovjet-kormány Trojanovszkit, egy vezető állásban levő orosz kereskedelempolitikusot küldi ki Washingtonba követként.

Öngyilkosságok Maros megyében. Marosvásárhelyi tudósítónk jelenti: Nagy Ilona, Maja marosmegyei községben lakó 31 éves fiatal asszony, hosszabb idő óta betegeskedett és az orvosok lemondtak az életéről. A fiatal asszony előtli elkeseredésében nagymennyiségű ecetszeszt vásárolt és megitta. A szerencsétlen asszony 6 napi kínkodás után meghalt. Nyáradszentimre marosmegyei községben egy fiatal 14 éves cigánylegény dobta el magát az életet. Gábor Lajos, egy rosszindulatú daganat miatt keseredett el annyira, hogy kiment a falu határába és ott nadrágszíjával felakasztotta magát. Mire rátaláltak, halott volt. Mindkét esetben megadta az ügyészség a temetési engedélyt.

Aki egymillió dollárt kér egy pofonért. Newyorkból jelentik: Miss Grace Williams egymillió dollár kártérítést követel Mary McCormick operanékesnőtől azért a súlyos sérelemért, hogy az operanékesnő nemrégiben egy újság szerkesztőségében arculított. Az affér miatt keletkezett, hogy Miss Williams, aki megírta Mdivani Sergej herceg életrajzát, ebben a munkájában hosszasan megemlékezik az operanékesnő viselt dolgairól is. Tudni kell ugyanis, hogy Miss McCormick a herceg felesége volt s ezt a házasságot csak nemrégiben bontotta fel a bíróság. Miss Williams állítólag éppen egy újság szerkesztőségében megvételre kínálta fel szenzációs kéziratát, amikor az operanékesnő megjelent és Miss Williamsot arculította. Miss Williams az inzultus után ügyvédjéhez sietett, aki aztán beadta az ope-

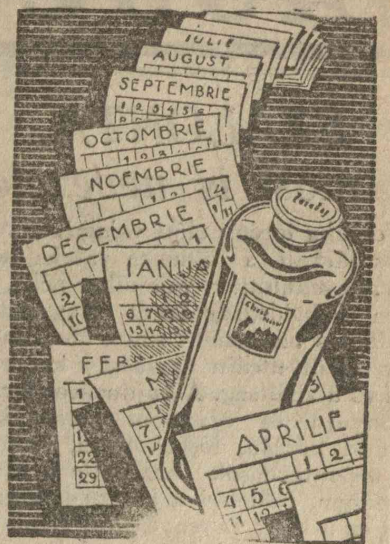
raéneksnő ellen a kártérítési keresetet. Miss Williams egymillió dollárt kér, de alig lehet, hogy a bíróság ezt a túlzott igényt kielégítse, önreklámozásnak azonban így sem rossz.

Füstnap Olaszországban. Minthogy az olasz nép dohányzó kedve erősen csökken, annak felélenkítésére az olasz kormány, illetőleg a dohányjövődék ügynevezett füstnapokat rendszeresített. Ezek a napokon féláron adják a legkedveltebb dohányfajtákat. Kint, hogy a füstnapok nagyon beváltak. A takarékos olaszok tömegével vásárolták a füstnapokon az olcsó cigarettákat és más dohányzóeszközöket, sokan pedig, akik már abbahagyták a dohányzást, ismét rászoktak. Állami tömegmérgezés folyik tehát és közben a fasiszta iskolákban is bizonyára sokat beszélnek a nikotin ártalmosságáról.

Mindazon mérgezési esetek leközdésénél, melyeket romlott élelmiszerek idéznek elő, a természetes „Ferenc József” keserűviz azonnali használata fontos segédeszköz képez. Híres orvostudományi könyvekben felsorolják azt is, hogy a Ferenc József viz többek közt ólommérgezésnél mint specifikus ellen-szer kitűnően beválk.

Sikkasztás a gymesfelsőlöki községében. Csikszeredáról jelentik: Dr. György Gábor csikszeredai pénzügyigazgató feljelentés nyomán rajtaütészerű vizsgálatot tartott a gymesfelsőlöki községében. Ennek során kétségtelen megállapítást nyert, hogy az állami adókra befolyt pénzekből nagyobb összegeket sikkasztottak el. A felfedezés nyomán egy pénzügyigazgatósági számvevő szállott ki a helyszínére és dr. György Gábor pénzügyigazgató személyes ellenőrzésével most folyik a vizsgálat, amelynek során teljes fény derül az újabb nagyszabású látzó sikkasztásra.

Új London épül a gáztámadások miatt? Rothermere lord azt a sötét jóslatot adja hírül, hogy a jövő háborújában óránként annyi embernek kell majd elpusztulnia, mint amennyi összesen elpusztult a világháborúban. Egyre újabb, gyilkoló fegyverekről, fojtó, mérges gázokról érkezik hír. Most a Daily Herald adja tudtul, hogy az angol belügyminiszteriumban a mérges gázokról szóló tanácskozások erősen előrehaladtak. A tárgyalásokon az angol orvosi kar számos kitűnősége is részt vesz. Tűzetes megbeszélés tárgya a védekezés egy esetleges gáztámadás ellen, amely Londont fenyegetné. Felmerült az a terv is, hogy veszély idején egyes állami idegközpontokat eltávolítsanak Londonból. Ilyen központ például a tengerészeti, hadügyi

4 alkotórész, amely a **Jockey Club KÖLNIVIZ** hírnevét megalapozta:

- 1 válogatott parfüm-esszenciák
- 2 csodálatos keverék
- 3 tiszta és koncentrált alkohol
- 4 megfelelő érettség

Van védve a lepecsételt üvegcsé és a jólállási etikett révén.

Ez a kölni-viz valamint a két másik LADY készítmény — CHAT NOIR és PERLE DE PARIS — csak eredeti lepecsételt üvegcsékben kapható.

és légügyi miniszterium. E célból a legnagyobb titokban egy második fővárosi szemelnének ki, amely fekvésénél fogva legjobban volna a légi támadások ellen biztosítva. Ime: már a városok is költözöködésre gondolnak! Már London is arra készül, hogy legfontosabb szerveit átmentse — egy másik fővárosba! Régi londoni metszetek jutnak eszünkbe. Napsugaras képek, amikor a postakocsi gözölgőve áll meg a vámnál, amikor békés polgárok magas ciinderekben sétálnak a Hyde-park virágos fái és smaragd zöld füái között és arra gondolunk, hogy valóban olyan távol estünk a békétől? De talán mégsem! Hátha éppen a gyilkoló találmányoknak, a pusztító mérges gázoknak köszönheti majd az emberiség, hogy az angol cilinderes polgár éppen olyan nyugodtan sétálgathat majd ezután megint a Hyde-parkban, mint a jó öreg Dickens idejében? — Milyen idő lesz? A budapesti időjárás-kutató intézet jelentése szerint felhős, sokhelyütt ködös idő várható, helyenként záporral, vagy hóval. A hőmérséklet délnyugaton kissé emelkedik. * Fleischmann H. dentist hazakerkezett s rendeléseit saját házában, Kórház-utca 27. sz. alatt megkezdte.

Péntektől, november 24-étől: **Harin Hardt** a német filmművészet ut nagy csilloga és **THEODOR LOOS** a

LÁNYOK A VIHARBAN

(ERSTE MÄDCHENLIEBE) című nagyszabású beszélőfilmben.

Lux-Mozgó, Brassó

Világattrakció!
Sohse látott, meglepő bűvészmutatványok! — A szün then fellép:
Rols Hansen
a berlini Wintergarten és londoni Colosseum nagyhírű bűvésze!

SZALONTA, a most is nevezetes

A csonka torony előtt valamikor Arany János járkált, a földekem valaha boldog emberek szántottak, valamikor béke, nyugalom és boldogság áradt Nagyszalonta házaiból s ma semmi sincs. Ma Szalonta elhanyagolt utcáin egymást kergeti a pond és a ziláltság. A hajduváros kemény koponyájú és egykoron keménykardu polgárai kőszán, fejbekölnva, világnézeti torzalkodások közepette a nyomor káoszában, fuldokolva keresnek kiutat.

Mi ez a kiút? Érvényesülés? Nem. Csak a napi kenyér. Az a meleg falás, amely erőt ad, amely erőt adhat még nánapiig, amikor talán mégis megváltozik a világ. Szalontán a világnézetek csatáznak. A kommunizmus perzselve terjed. A nyomor korbáccsal kergeti balra a tulfutott koponyákat és Szalonta közismerten az a bihari város, ahol a Magyar Párt a leggyengébb.

Nem lehet itt féken tartani az embereket, nem lehet józanságukra apellálni, mert kenyér kell. Kenyér, kenyér, kenyér.

Hogy azt a kommunizmussal eléri, vagy sem? Nem ez a fontos és a lélektani okokat sem itt kell keresni. Hanem abban a pattanásig feszült atmoszférában, mely Szalontán szinte szétveti a falakat.

De van itt más áramlat is. A liberális párt tagjainak nagy része például magyar. Igen, magyar anyanyelvű, református emberek, akik mégsem a Magyar Pártban, hanem a liberális-pártban keresik boldogulásukat. Magyarázat? Ugyanaz a kuszáltság, talajnélküliség, mint előbb.

A jelszó: mindegy, hogy hol vagyunk, csak éljünk. Vagyis: csak éhen ne haljunk. Most, hogy Duca uralomra került, Szalontán is nagy a forrongás és a liberális-párti „magyarok” tátott szájjal várják, hogy repüljön az a sült galamb, amelyet eladták testvéreiket.

De nézzünk mást. Nagyszalontán magyarokon kívül, természetesen, többségük is élnek. Néhány román család. Ők is nyomorognak? Dehogy. Sőt. Megosztják maguk között a hatalmat és szinte oázist képeznek a nagy tengernyomorban. De hát ez érthető. Nagyon.

Hogy mi nem érthető? Csak annyi, hogy például Nagyszalonta 42 milliós vagyona hogy zsugorodott össze hétmillió lej adóssággá? Mert ennyi kölcsönt vettek fel. Hova tűnt a pénz? Elment, Istenem, elfogyott. Nem panama, a világért sem. Ilyet nem kell feltételezni. Nem is szabad. No és ha feltételezzük? Akkor rendben lesz?

Nagyszalontán már semmi sem segít. Arany János városa haldoklik, az ősz, a tél, a nyár egyforma szintelenségben találja itt a pusztulást és a jó szalontaiak, nyilván siratják, hogy nincs senki, aki megénekelje lassu halálukat.

Ami öröm van, az kevés. Strandot építettek és a bajokon kívül most itt fürödnek. És még egy: Zilahy Lajos. Itt született. A város embere és a szalontai polgár lesi, hogy mi lett a város fiából.

A kereskedők és iparosok helyzete, a lecsökkent importlehetőség Németország felé, ez mind külön nagy és döbbenetes riport. A Kemény-Testvérek vállalata, a melyik kenyérrel ad és mégsem. Akiket szeretnek és gyűlölnék is egyben. Ez mind külön kép, amit sorjában be fogunk vizegálni.

Addig is egy leszűrt konklúzió. A hajduváros ma már nem ragaszkodik a tradíciókhoz s hiten, nemzetiségen s vallásokon túlléve magát, már csak egyet akar: élni.

— **Biharmegyei hírek.** Nagyváradról jelentí tudósítunk: Pozsony János székelyhídi gazda lakásában tegnap betörők jártak és minden ruhaneműt elvitték. Ellopták többek közt a gazda leányának menyasszonyi kelengyét is. A kár meghaladja a százezer lejt. A csendőrség nyomoz. — A sok vihart látott nagyvárad városi tanács felosztása küszöbön áll. Mosoiu Tiberiu biharmegyei liberális pártvezér ez ügyben Bukarestbe utazott s pár nap múlva biztossan kiveszik a város vezetését a mai tanács kezéből, átadva azt a liberálisoknak. — Az Erdélyi Lapok Szilágyi Dezső-utcai helyiségének ablakait tegnap ismeretlen tettes ökölnyi kövekkel bezárta. A portás kiszaladt az utcára, de már senkit sem látott. A rendőrség nyomoz.

Valamikor Magyarországnak harmadik legnagyobb és leggazdagabb megyéje.

Ma Bihar leállott.

Ha eltekintünk geológiai természetű katalizmáktól, helyes az a megállapítás, hogy a határmegye sorsa szervesen összefügg a földrajzi környezettel, termelési, illetőleg fogyasztási lehetőségeivel. Kontinentális távlatokba való gazdasági hatása, vagy vonatkozása, geográfiai szomszédságától független nem lehet.

Határmegyeik természetrajzához tartozik, hogy boldogulását, vagy hanyatlását a határmenti két ország, politikai és gazdasági viszonya erősen befolyásolja. A határ izoláltságot, egy jóviszonyból eredő szabad határ, szokatlan forgalmat, fuvarozási lehetőséget és fellendülést jelenthet.

Bázel, svájci határváros, 150 ezer lakosának legalább 10 százaléka milliomos.

Ezzel szemben Irun spanyol határváros, a derűs francia szomszédság ellenére, alig más, mint zord és szomorú zsendárfészek.

Bihar határmegye, a szó legdrámaibb értelmében.

Határmegye, azzal a gazdasági lebénulással, ahogy szétesett, faktorai leváltása után magára maradt, mert egy ilyen zárt területi és gazdasági egység nem viselhette el azt a megvázkódást, amely szerves életének minden erejét romhalmazzá döntötte.

És mindez miért és hogyan?

TELEGD,

4500 lakos. De ahogy leszállunk a kocsirol, elnyel a szörnyű sártenger... Ez a főutca. Dél van. Az üzleteket most zárják, azért alig lézeng néhány ember. Az első, akit megszólítok és beszélgetünk, a vállát vonja. — Eltűnik itt uram, minden pénz. Fizetjük a szörnyű községi adókat, álljuk a kíméletlen behajtásokat, utolsó párnánkat szedik el.

— És a pénz? Nem meri kimondani. Nem mer vádolni. Nem mer egy pozitív mondatot kimondani. Egy élő személyt megnevezni.

Igy nem megyünk semmire. Majd másokkal. És még beszélnek tiz másokkal, akik ugyanígy viselkednek. Kereskedők, iparosok. Még a foglalkozási águkat sem merem leírni, úgy megkértek, hogy rájuk ne ismerjenek.

— Nyílt üzlettel állok itt. Minden nap tiz kellemetlenségem lehet... És a másik — Helyi iparos vagyok, nem merek én kérem senkivel sem kezdeni.

De hát mi van? Csendőrbatalítás? Panama a közpénzszekkel?

Zavaros és gyáva mondatokat szórnak.

MARGITTA:

70 kilométerre Nagyváradtól brazilai rendszer a mölki apátság „mintagazdaságán”

Margittán mindenki erről beszél. Iparos, kereskedő, munkás és paraszt. Mindenki azt mondja, hogy a „mölki apátság...”

Minden baj, minden fájdalom, minden kétségbeesés és jaj ide vezet vissza.

A mölki apátság egy tagban 4000 holdas birtok. Még 1848-ban adománvoztta Ferenc József ezt a birtokot a mölkieknek, jutalomképpen hazafias magatartásukért. A Csáky grófok pedig valóságos földönfutók lettek, mert a Habsburgok ellenségei voltak. Ennek már vagy 85 éve, de Margittán még mindig él ennek a történetnek az emléke, a Csákyak iránti szimpátia, vagy a mölkiek iránti ellenszenv, de tény az, hogy ezt az idegen rendet épp úgy kárhozták ma is, mint kárhoztathatták valamikor, amikor kiturta és földönfutóvá tette a Csákyak ősi nemzetiségét.

Ez volt a mölki apátság hajdan és most...?

Most az a helyzet Margittán, hogy a mölki apátságnak van 4000 hold birtoka és a környéken Pincasnak és Ghicának egy tagban a hatalmas gróf Károlyi-féle birtok. Így Margitta határában nevéstégesen csekély terület jutott felosztásra és a parasztok között kétségbeesett földhétség uralkodik. A mölki apátságot azon a

Az elsodort Bihar

Bihar földrajzi fekvésénél fogva agrármegye. Mintegy 250 ezer hektár erdőszélességgel, de közel 300.000 hektár szántófölddel, 120.000 hektár legelővel, 48 ezer hektár kaszálóval, 14 ezer hektár gyümölcsösrel, 2000 hektár szőlővel. Marad vagy 100 ezer hektár kihasználatlan, vagy használhatatlan föld.

És csak úgy kapkodva néhány adat: Rézbányán van arany, ezüst, ólom, réz, vas, ón és opál. Vaskóh-n és Petroszon vaskó. Derna-Tataroson és Hagymádon aszfalt. Kalugyeren márvány, Solyomkón és Feketeerdőn kvarc. Lunkászprien, Robogányban, Toplicán, Kárándon melegforrás. Biharfüreden klimatikus gyógyhely. Várad mellett két kénes fürdő, Félix- és Püspökfürdők...

Miért haldoklik Bihar? Mi sodorja és miért?

Miért nem iparosítják a biharmegyei bauxitbányákat, miért nem realizálják az alumíniumipart? Miért nem építik ki a Drágán-Jádi és Körös-Bisztrai vízműveket? És mindezzel még egyáltalán nincsen kimerítve a lehetőségek skálája. Ez csak néhány odavetett adat.

Valaha Bihar állattenyésztése így állott: 60 ezer ló, 4000 szarvasmarha, 1500 bivaly, 250 ezer sertés, kétszerannyi juh és birka. Vagy 20 ezer kecske. Hol vannak a margittai csikótelepek?

Elindulok a bihari országúton. Az autóbussz döcög és ráz.

Az első kép: Elhanyagolt és agyonrongált

ahol senki sem mer beszélni

Ezekkel nem lehet boldogulni. Azt mondják, majd ha legközelebb kijövök.

Ahogy egy pár beszélgetésből láttam, Telegd egy kis összetartással felerészben ki tudna már megszűni a bajokból és a sártengerből.

Egy bank, Körös-völgyi Bank. A vezérigazgató Boldog László. Ahogy a beszélgetésekből kivettem, a bank nem fizeti a betéteket, van akinek 100 ezer lejt is megtartották. Nos, fel a bankra.

A bankot keresem. Pénztárszobát és váltóosztályt. Semmi. A bank alatt kis vendéglő. Füst. Csendőrök gyakorlatoztak három napig, a forgalom jó. És a hogy még ott állok a füstben s nem értem a banknak és a vendéglőnek a rokonosságát, a pincér hangja, hátra a söntés felé:

— Vezérigazgató ur, öt kárpácot... Igazgató ur, három spriccert...

Nem értem, de egy pillanat alatt világos a kép. Borocz József, az igazgató beszél:

— A bank hárommilliót helyezett ki, öt és tizezer lejtben a parasztnak.

utak. A megyei út. Egyes részeit a svédek jóvátárból és a bihariak keservesen kiizzadt filléreiből „rendbe” hozták. Az utjavításokhoz körülbelül két évvel ezelőtt kezdettek hozzá, de két esztendő elteltével már hatalmas fekete foltok tarkítják a szürke aszfaltot. Az utak máris javításra szorulnak.

A rómaiak által épített utak még ma is erősek és rongálhatatlanok. A románok, mint a rómaiak leszármazottjai, úgy látszik, a svéd barátokhoz hasonlóan és betekintethetetlen kalkulációba összehajolva, nyilván elfeledték a nemesség számzást.

De ez csak az út. A jó, foltozott, panamaszagu út, ami, mint egy kétségbeesett felkiáltó jel, figyelmeztet egész utamon.

Ez már Bihar. Ez már a bihari nyomorúság, kihasználtság. Ez már a panaszos és agyongyötört bihari vidék, menthetetlenül.

És ebben a pillanatban már benn is vagyunk az első nagyobb biharmegyei községben.

A terv: Végigmenni egész Biharon. Bemutatni ezekben a Bihari Szemlékben falvakat, községeket. Szépségeket, brutalitásokat. Tájakat és hegyeket, fájdalmakat és ha vannak, boldog és örömeiket is.

Bemutatni Bihar — Biharoknak és azoknak, akik ennek a letörtségnek, elsodortságnak és kínlódásoknak, nemzetiségi, felekezeti, vagy gazdasági alapon tiprói, utalói és ellenséges...

Konverzió. A paraszt nem fizet. Most az igazgatóságunk kis vendéglője van. — Pénz nincs, a cím azonban megmaradt. A bankot szidják, hogy megtartotta a betéteket, a bank elvesztette a kihelyezett pénzt és az igazgatóság korcsmát nyit. Szidják egymást. A betétes a bankot, a bank a parasztot. Társasíték Telegdén a sártenger közepén. Kétségbe-ejtő.

Emberek lézengnek a sarkokon. Rongyosak és éhesek. Munkások. A bihar-szilágyi olajpar leállott. Ok: krízis. Eredmény: 500 munkanélküli. Kilátás: nincs.

Itt él báró Capri Valér. Nyugalmozott őrnagy a páneurópa Capri öccse. Ő és Stefanica György, a szolgabíró állanak minden jótékonyági megmozdulás élén S még egy-két momentum. Iggyvéd nincs nem is kell. Orvos van három, most ezek között a betegsegélyző elnyeréséről dul a harc.

Még néhány emberrel megígértetem, hogy ha legközelebb kijövök, pozitívumokat fognak mondani.

— Majd gyűjtünk addig — mondják — nem adatokat — az van elég. — Bátor-ságot!...

alapon, hogy mintagazdaság, nem sajátították ki. Plaino urnak, — a rend főnökének — kitűnő összeköttetései vannak Bukarestben és így a „mintagazdaság” érintetlen maradt.

Egy pár évvel ezelőtt dr. Harseanu ügyvéd, aki a környékbeli parasztok nyomorának láttára új agrárreljést helyezett kilátásba, Bukarestbe utazott, majd visszajöve 300 parasztot lehozott a hegyekből, azzal, hogy a birtokból 1000 hold ki van sajátítva.

A 300 parasztot csak a legnagyobb nehézségek árán sikerült akkor lecsillapítani, ott álltak a parasztok, nagy szemekkel, éhesen a barázdák szélén s nem értették, hogy miért nem eresztheti rá az ekét erre a földre, ha már egyszer az övék. Dr. Harseanu ellen ekkor eljárás indult lázítás címén, dr. Gerla főszolgabíró pedig csak nagy nehezen tudta visszatesztelni ezt a kiéhezett tömeget a hegyek közé. Hogy akkor nem folyt vér, ezt Margitta — illetőleg a mölki apátság — a főszolgabíró nyugodt taktikájának köszönheti.

De mindezen már tultenné magát Margitta s a hegyi paraszt is beletörődne szerezésén sorsába, ha a mölki apátság nem gyártana minden nap új és új meglepetést. Az apátság ugyanis, mint Margitta és környékének korlátlan ura, valóságos brazilai rendszert állított fel a birtokon, minden a mölki apátság kötelekben dolgozó munkásnak az apátság által létesített szövetkezetekben kell vásárolniok, vagyis az a kis pénz, amiért izmaikat és tüdejüket a mölki apátság ívaíért sor

vasztják, ugyancsak az apátsághoz kerül vissza.

A munkabéreket — tekintve, hogy más dolgozattal alig van rajtuk kívül — olyan minimálisra nyomják le, amilyenre csak akarják.

Legújabb meglepetés: A piac bérletét, — tekintve, hogy a piac is az apátság tulajdona — horribilis összeggel emelték fel. És a Fő-utca is az apátságé. Itt minden az apátságé. Nem is tudjuk, miért hívják Margittát még mindig Margittának és miért nem Mölki, ahogy ez stilszerű lenne.

És ezen bajok ellen nincsen apellátás, mert így határozta el Plaino ur, a jászág-kormányzó.

És egy kis kulisszatitok: Miért emelték fel a piac bérletét 24 óra alatt? Csak azért, mert ugyanaz a választott tanács elnöke, aki egyben jogtanácsosa az apátságnak is.

És még mindezek felül az apátság állig begombolkozik minden jótékonyfelmozdulás, minden szegény segélyakció előtt, nem adnak egy fillért sem, nem segítenek senkit, tekintet nélkül arra, hogy katolikus vagy zsidó. És mindez 70 kilométerre történik Nagyváradtól és senki sem tud róla. Az emberek a városban élnek a maguk életét, a hatóságok pedig csak arra vigyáznak, hogy aki balra indul, azt gummi bottal terejék vissza, de hogy miért indult el valaki balra, mi volt a nagy indító és lendítőkerék, nem kutatják, nekik elég az, ha meglepetik feljebb a gummi botot és ezzel eleget tettek szemkötelességüknek, amely úgy hangzik, hogy „Rendnek kell lenni!”

K Ö Z G A Z D A S Á G

A STANDARDIROZÁS A VALÓSÁGBAN

Az erdélyi tojás, amelyből jövedelem helyett vezérinspektorok kelnek ki

Nagyvárad, november 24.

„Tojásinspektorátus”, mert ilyenl is bol-
gítottta a menesztett kormány Bihar megyét.
Eltette a megye székhelyét, Nagyváradot. Mi-
előtt erről az intézményről egyetmást elmon-
dánk, megemlítjük, hogy a néhai osztrák-
magyar monarchiában Nagyvárad a tojás-
export legnagyobb gócpontjának egyike volt. A
várad D. et S. K., valamint S. B. márkájú to-
jás Bécsben, Londonban, Rotterdamban, Köln-
ben, Münchenben és egyéb importáló helyeken
olyan ismert és kedvelt volt, akárcsak nálunk,
mondjuk, a Franck kávé. Az egyik nagyvárad
égenek, amelyik kizárólag tojáskivitellel fog-
lalkozott és amelyet 1800 körül alapítottak, sa-
ját fióküzlete volt Bécsben és Londonban, míg
egy másik jelentékeny kiviteli cég, amely
1890-ben alakult, főnöke Nyugateurópa nagy
fogasztócentrumait többször felkereste, hogy
Bihar megye ezen értékes produktumát minél
jobb értekesíthesse. A bevásárlási és gyűj-
tési szervezet úgy Bihar, mint a szomszéd vár-
megyékben nagyszertien funkcionál, a tojások
ngyszólván világra jutott után azonnal a gyűj-
tőszervezete kezébe kerültek, hogy az mihamarabb
frissen kerüljön a külföldi fogyasztó aszta-
lára.

Emellett természetesen gondoskodtak a vá-
radi piac zökkenés nélküli ellátásáról is, úgy,
hogy a mindenkori kiviteli aránytalan árdra-
gítást nem okozott és a termelő, amely tulnyomó
részben mindenkori a legszegényebb mezőgaz-
dasági munkásosztályból került ki, a tényész-
tessel szívesen foglalkozott és mondhatni, ren-
desen megélt belőle.

Hogy fogalmunk legyen az akkori forgalom-
ról, a kereskedelmi és iparkamara évkönyveiből
megállapítottuk, hogy egyes évszakokban
havonta 30-40 vagon tojás került kivitelle,
ami körülbelül négy millió darabnak felel meg.
A termelés fokozását nagymértékben elősegi-
tette, a világszerte ismert baromfi hizlalo és
kiviteli telep Nagyszalontán, amely szintén
több mint 80 éve áll fenn.

A termelés fokozásában és javításában a
vármegye román- és magyarlakta területei
versenyeztek egymással, a földművelésügyi mi-
niszter váradi kirendeltsége egyformán támo-
gatta úgy a belényesi, mint a margittai vidék
termelőit.

Az impérium változása után a kormányok-
nak sikerült Bihar megye ezen fényes jövedel-
mi forrását teljesen elpusztítani. Vám és ki-
viteli politika ugyszólván hétről-hétre válto-
zott. Permissziós rendszer, kijárási Bukarestben,
bónapokon át tartó kiviteli tilalmak a bel-
földi szükségletek olcsóbbá tételére, mind el-
lenkező célokat szolgálták. Ugyanis az expor-
táló cégek gyűjtőszervezete a kiviteli tilalom
következtében működését beszüntette, a tojás
a termelők nyakán maradt és a város ellátása
a közvetlen környéken lakó termelőkre volt
átalva.

Ha a kiviteli tilalmat felfüggesztették, olyan
magas kiviteli vámoakkal terhelték meg az
áru, hogy egy példát említsünk, egy időben
darabonként három lej vámot róttak, akkor,
amikor az áru értéke darabonként ennek az
összegnek a felét képezte, úgy, hogy egy va-
gon tojás, százezer darab vételára 150.000 lej.
A vámdíja 450.000 lej volt. Ennek az ugyne-
vezett rablógazdálkodásnak megvolt a hatá-
ra. A termelés az egész vármegye, illetőleg az
egész ország területén, a tizedrésznél keve-
lebbre hanyatlott. Az exportőrök, akik minden
előreszítással egzisztenciájukért, a kiviteli
tömlőért küzdöttek, ebbe a küzdelembe
belepusztultak. Nemcsak Váradon és Biharban,
de az összes csatolt területeken, Erdélyben,
Bánátnban és Bukovinában is hatalmas, világ-
bíró cégek virágzó üzletei mentek csödbe,
megényedtek el. Ezen a téren ez volt szükláló-
törli politikusaink tízévi nemzetgazdasági mű-
ködésének eredménye.

1930. elején végre sikerült egy tekintélyes
külföldi cég agilis megbízottjának, a római
nemzetközi közgazdasági intézet romániai ki-
tűzöttjével kerülvén, Madgearu minisztert
meggyőzni arról, hogy a tojáskiviteli terén vá-
minnek történnie kell. Történt is. 1930. május
15-én a képviselőház törvényjavító műhelye-
nek automatájába bedobtak néhány iv telelt
papírt és estére egy kész, egyhangúlag elfoga-
lott törvény került ki az automatából, amely
módot adott a miniszternek egy tekintélyes
számu jófizesű és nagyvődelmi tisztviselői
tárral, igazgatót, szakértőket, stb. kreálni és
mindezt azért, hogy a hajdani, világszerte is-
mert erdélyi, bánáti, bukovinai tojáskivitelt

egy ugynevezett standardizációs törvénnyel vég-
legesen megnyomorítsák.

Biharban, illetőleg Erdélynek a legszerve-
zettebb és legelismertebb kiviteli ágazata volt.
ha korlátlanul szabaddá tették volna, újból
viesszanyerhette volna régebbi világpozícióját,
hiszen a bécsi, berlini és londoni tojástözsde-
ken, az erdélyi és a bánáti tojásnak külön ár-
jegyzése volt. Nincs itt semmiféle állami ellen-
őrzésre szükség, a kereskedő, aki nem szállít
a megállapodás értelmében, annak az árúját a
vevő egyszerűen nem veszi át. A standardizációs
törvénnyel, az állam ugyszólván garanciát
vállal a szállításért, hamarosan akadtak élet-
mes emberek, akik az állam terhére követték
ei családjaikat. Egyes szakértőinspektorok, a
kiknek feladata volna a minőséget megállapí-
tani, ami ennél a cikknél többévi gyakorlatot
igényel, egyszerűen átengedték a határon a jó
tojás helyett a selejtes tojást, mire természet-
esen a külföldi vevők kártérítési pert indí-
tottak az állam ellen. A kereskedők úgy a bel-
földön, mint a külföldön, elégedetlenkednek
és nem telik be egy év és már módosítják
a törvényt egy újabb törvénnyel. Újabb intéz-
kedések látnak napvilágot: Minden kiviteli
kereskedő 200.000 lej óvadékot kell letegyen

az állammal. Ezzel a törvénnyel a leromlott
régii kereskedőknek már eleve lehetetlenné te-
szik, hogy régi üzleti tevékenységüket újból
felvegyék.

A vám jelenleg 145 lej ládánként, a vizsgá-
lat díja 75 lej. Ez utóbbi összeget a felmerült
kézkezdások levonásával, a törvény értelmé-
ben, a termelés feljavítására kellene fordítani.
Erre a célra azonban az utóbbi három évben
egy fillért sem fordítottak.

Hogy miért standardizálják csak éppen a
tojást és miért nem más mezőgazdasági ter-
mékeket is, hisz mindegyiknél a legkülönbö-
zőbb minőségek fordulnak elő, erre senki sem
ad feleletet. Sem Madgearu volt miniszter ur,
sem az inspektor ur Biharban, akinek Nagy-
váradon, az Uri-utcán, szemben a posta épü-
letével van egy hatalmas táblája, egy szép
nagy lakása, személyzete, dolga viszont, mond-
hatni, semmi.

Az új törvényből újból kreáltak néhány hi-
vatalnoknak állást, a tojásexportot viszont, a
mely rengeteg parasztnak és munkásnak és
exportörnek adott megélhetést, teljesen letör-
ték.

(g. l.)

Csökkenteni fogják-e az erdélyi és regáti iparkamarák számát?

Az erdélyi iparkamarák vezetőségei izgalommal várják a liberális kormány intézkedéseit

Marosvásárhely, november 24.

Pár héttel ezelőtt még, a nemzeti-pa-
rasztpárti rezsim bukása előtt az a hír
terjedt el egész Erdélyben, a fővárosi
román lapok és az erdélyi magyar lapok
híradásai nyomán, hogy az akkori ke-
reskedelmi miniszter elhatározta a keres-
kedelmi és iparkamarák számának csök-
kentését. Az első verziók arról számol-
tak, hogy az ország területén mintegy
tizenöt iparkamarát fog beszüntetni a
kormány, illetőleg a meglévő hatáskör-
rét ki fogják bővíteni a megszünteten-
dők kerületeivel.

Az első hírek nyomán természetesen a
különböző kombinációk egész sorozata
indult meg és került forgalomba és kü-
lönösen az erdélyi iparkamarák néztek,
a regáti kereskedelem előnyös és privi-
legizált helyzete folytán aggodalommal
a kereskedelmi miniszter intézkedése
elő.

Felkerestük ennek a fontos kereske-
delmi problémának az alapos megvilá-
gítását.

Tiltakozás egyes kamarák megszüntetése ellen

Az erdélyi iparkamarák vezetőségei,
mint értesülünk, egyenként is, de a
Kamarák Szövetsége révén kollektív
formában is
a legélesebb tiltakozásukat jelentették
be az erdélyi iparkamarák számának
csökkentése ellen.

mert a jelenben meglévőket feltétlenül
fontos intézményeknek tartják az erdélyi
kereskedelem és ipar szempontjából.

Bukaresti gazdasági körökben azonban
igen nagy ellenpártja van a vármegyei
iparkamaráknak, holott a nyugati állás-
pont szerint (ez a rendszer Ausztriában,
Csehországban és Franciaországban is
meg van honosítva,) minden vármegyé-
ben szükséges lenne egy-egy iparkamara.
A bukaresti gazdasági körök viszont az
iparkamarák egységesítésével és összevo-
násával azt célozzák, hogy az iparkama-
ra adminisztrációja ilyenformán minél
szervezettebb és pontosabb lehessen.

Az iparkamarák jövedelmei, mint is-
meretes, a kereskedők és iparosok addi-
cionális adójához hozzáüitött egyszáza-
lékból kerülnek ki és így minél nagyobb
kerülete van egy iparkamarának, tehát
minél több kereskedő és iparos tartozik
ennek az intézménynek a hatáskörébe,
annál nagyobb az iparkamara jövedel-
me.

gítása céljából több erdélyi iparkamara
főtítkárat és alább a következőkben ad-
juk azoknak véleményét erről a problé-
máról:

Erdélyben jelenleg 11 kereskedelmi és
iparkamara működik. A legnagyobb erdélyi
iparkamara Kolozsváron székelt és
öt megye tartozik hatáskörébe, közvet-
lenül utána következik jelentőségben
a marosvásárhelyi kereskedelmi és ipar-
kamara, amelyet a „székely kamara”
gyűjtőfogalom alatt ismernek és ahhoz
Marosmegye, Csík, Háromszék és Ud-
varhelymegye tartoznak. Ezután még
csak egy-két kamara van két megyére
vonatkozó hatáskörrel, míg a többiek
munkaköre már csak egy vármegyére
koncentrálódik.

A román impérium átvételekor csupán
hat iparkamara működött Erdélyben és
azóta újabb öt iparkamarát honosított
meg a kormány. Nagyszébenben, Dé-
ván, Lugoson, Gyulafehérváron és Szat-
máron alakultak új iparkamarák.

Ezt a rendszert óhajtják azok a vezető
gazdasági körök, melyek a kisebb ipar-
kamara összevonásával, u. n. regioná-
lis (kerületi) kamarákat óhajtának léte-
síteni, például elképzelésük szerint Erdélyben
egy, Bánátnban egy, Moldovában,
Besszarábiában és a többi csatolt tarto-
mányokban szintén egy központi regio-
nális kamara lenne.

A marosvásárhelyi kereskedelmi és
iparkamara vezetősége ezzel kapcsolat-
ban már érdekes elképzelést pendített
meg az illetékesek előtt. Abban az eset-
ben is, ha az iparkamarák átmódosítá-
sánál ezt a regionális rendszert valósi-
tán meg, akkor is meg kellene maradnia
a marosvásárhelyi iparkamarának, mert
annak négy megyére kiterjedő hatásköre
az u. n. „Székelyföldi kerületet” re-
prezentálja.

Altalános vélemények szerint Erdély-
ben nem kellene az iparkamarák számát
leszállítani, mert a meglévő feltétlenül
szükségesek az amugy is haladó erdélyi
ipar és kereskedelem szempontjából és
legfeljebb egy-egy kerület átcsoportosi-
tásáról lehet szó.

A nagyszébeni iparkamara például
igen régen hatáskörébe szeretné kapcsol-
ni a geográfiai is közelálló és a szász
kereskedelmi körök kapcsolatai révén

Medgyest, amely most a brassói iparka-
marához tartozik.

A kolozsvári iparkamarához tartozó
Szilágyságról viszont a nagyváradai ipar-
kamara vezetősége folytat hosszabb idő
óta harcot.

Jobban keresztül lehetne vinni az ipar-
kamara számának csökkentését az ó-
királyságban, ahol majdnem kivétel nél-
kül minden vármegyében van egy-egy
kereskedelmi és iparkamara, holott ott
inkább mezőgazdasági kamarákra lenne
szükség, mert a regáti mezőgazdaság
sokkal jelentősebb, mint az erdélyi, ahol
viszont ehhez viszonyítva kevesebb mező-
gazdasági kamara is van.

Jól értesültek azt is tudni vélik, hogy
a nemzeti-parasztpárt azért határozta el
még bukása előtt a feltünésteltő ipar-
kamara változtatásokat, mert a buka-
resti Kamarák Szövetségének vezetői és
szenatóri tisztjét Staicovici nyerte el
a választáson nagy többséggel, a nemzeti-
parasztpárti jelölttel szemben, holott li-
berális vonatkozásairól közismert volt.

A nemzeti-parasztpárti kormány tehát
közvetve a liberális pártion és Staicovici-
on akart útni, amikor az iparkamarák
számának csökkentését elhatározta.

Most azonban, hogy a helyzet megvál-
tozott, az erdélyi kereskedelmi és ipar-
kamara vezetőségei fellelegzetek és
múltán azt remélik, hogy a liberális szí-
nezetű Kamarák Szövetsége ki fogja vin-
ni a kereskedelmi minisztériumnál azt,
hogy az erdélyi és bánáti iparkamarák
továbbra is változatlanul fennálljanak.
Benczel, Béla.

A Székely és Réti-féle butorgyár főnökeinek kitüntetés

Marosvásárhely, november 24.

Réti Ernő, Székely József és dr. Réti
György, az előnyösen ismert marosvá-
sárhelyi Székely és Réti butorgyár R. T.
igazgatói, az ipar terén kifejtett érde-
meik elismerésül az „Ipar- és kereske-
delmi érdemrend” első osztályu kitüntet-
ését kapták.

Románia széntermelése 50 százalékol esett

Bukarest, november 24.

Míg a nyugati államokban a szénbá-
nyaiparban már megkezdődött a helyzet
javulása, a középeurópai államokban a
szénbányaipar foglalkoztatásában még
mindig nem következett be ez a várva-
várt fordulat. A dunai államok viszony-
lagosan jó belföldi széntermelését a be-
hozatal csökkenése vonta maga után, a
mely Ausztriában 60 százalékra, Ma-
gyarországon pedig 25 százalékra fejlő-
dött vissza az 1925-28 évek szénbehoza-
tali átlagához viszonyítva. Középeurópa
széntermelésének alakulása a következő:
Csehszlovákiában a kőszéntermelés az
1925-28 évi átlag 74 százalékára csök-
kent le, míg a barnaszéntermelés körül-
belül ugyanezen a nívón mozog. Len-
gyelországban és Németországban 76
százalékra csökkent le a kőszéntermelés.
Ezzel szemben Magyarország és Jugo-
szlavia barnaszéntermelése 95 százalé-
kot, Ausztria barnaszéntermelése pedig
100 százalékot tesz ki. Románia barna-
széntermelése 50 százalékra zuhant le.
Általában meg lehet állapítani, hogy

Középeurópa széntermelésének
alakulása élénk ellentmondásban van
az egész világ széntermelésének irány-
zatával. Míg az egész világ szénterme-
lésében már egy éve tart a helyzet ja-
vulása, Középeurópában még annak
jelei sem mutatkoznak.

Középeurópában elsősorban a hitelélet
szánálásra van szükség ahhoz, hogy a
fordulat bekövetkezzék.

A magyarországi vajkiviteli óriási emelkedése

Budapest, november 24.

A magyar képviselőházban Kállay
földművelésügyi miniszter az elhangzott
interpellációkra válaszolva kijelentette,
hogy a tejrrendelet folytán az ország vaj-
kivitele 100 vagonról 700 vagonra emel-
kedett. A tejgazdaságok ügye ezzel ren-
deződik is, a milimárikat pedig másként
elégíti ki a kormány.

Egy kis hivatali sikkasztás nem hiba,

hogy valaki most visszakaphassa állását
a nagy rezsimváltozásban

Déva, november 24.

Nem lepődünk meg nagyon, hogy ez is megtörténhetik. Nálunk azt a bizonyos kanapét, hol kilökök, hol visszahelyezik.

Minden uralomra jutó pártnak meg vannak a maga protezsáltjai és az uralomváltozással együtt jár az, hogy a letűnt éra emberei távoznak és helyüket, még ha kilökött bűnös kanapék voltak is, az újonnan hatalomra került párt emberei foglalják el.

Ezt igazolja az alábbi eset:

Vasilii Constantin vajdahunyai rendőrkormányzó, 1923. év április havától 1929. december végéig, a vendéglőséktől záróra meghosszabbítása címén 202 ezer 250 lej szedett be, amit a pénzügyvizsgátsághoz kellett volna lefizetnie. A vádirat szerint nem téves elnézésből, hanem szándékosan és tudatosan, csak 21 ezer

400 lej fizetett le, 180 ezer 850 lej pedig el-sikkasztott.

A dévai törvényszék most vonta felelősségre emiatt. A tárgyalás során a vádlott igazolta, hogy a hiányzó összegből 34 ezer lej bizonyos ingóságok bevásárlására költött el. Minthogy a még hiányzó 150 ezer lejre nézve nem tudott semminő védekezést felhozni, a törvényszék közpénzek elikkasztása miatt egyévi fegháza, ötévi hivatalvesztésre és 160 ezer lej megfizetésére ítélte.

Az ítélet, igaz, nem jogerős, úgy az ügyész, mint a védő felebbezték, de tény az, hogy ilyen súlyos váddal terhelt tisztviselő, akinek már marasztaló ítélete is van, az ügy elintézéséig nem szokott funkciót kapni!

Vasilii Constantin kormányzó urat a Hiberális Kormány táviratilag helyezte vissza állásába. Olyan sürgős volt.

Tomcsa Sándor riportja:

ÖT LEJ KÖRÜL

Székelyudvarhely, november 24

Ma megint egy rémületen mentem át. Hogyne!

Délelőtt ugyanis a következő dolgokra adtam ki pénzt: cigarettára 10-et, gyufára 2-öt, cukorkára (köhögés ellen) 16-ot, egy költőnek becsületdíjára 5-öt és tagsági díjra 15-öt. Összesen tehát 48-at.

Mint látható, elég szolidan élek, nem költöttem például autóra, virágra, nem törlesztetem adósságot és ha ki is adtam köhögés elleni cukorkára tizenhatot, önök meg lehetnek győződve, hogy ezt háromheti töprengés és természetesen köhögés előzte meg.

Szóval: takarékoskodni, takarékoskodni. Hogy miért, illetve mire? Hát Istenem, azt hirtelen nem tudja megmondani az ember. Mert például gázmáskokat az utolsó pillanatban úgy is fognak szétosztani azok közt, akik nem voltak olyan előrelátók, hogy szereztek volna be efféléket. Vegyék házat? Hogy aztán lakjam állandóan az adóhivatalban? Földet? Földet ingyen kapok, amennyi kell, egy kikötéssel, hogy sosem fogok tiszteletlenül gondolni az adományozó keresztmamájának egy fontos testrézére. Utazni? Hogy a határon jobb belátásra bírjanak és hozzanak vissza utókurára?! Autót? Hogy míg elmegyek vele husz kilométert, tíz-tizenöt esendőr, meg finác passziózzon az idegeimen?! Hogy nyissak.... hogy nyissak valami üzlet.... (nem merem kiírni végig!).

A SPÓROLÁS

Hát akkor mire spórolnak az emberek? Csak úgy, bizonyára csak úgy, lar pur lar. Mert benne van a levegőben. Mert a szomszéd is. Miért? Hogy olvassam a pénzemem és kéj futkosson a gerincemben, hogy nekem van és máson segíthetnék, de nem segíték, döngöljön meg, a keserűt neki, mert én is megdögölöm, csak lehet, mivel pénzem van, egy kicsivel később; tízennégyezeröttszáz, tízennégyezeröttszázegy, tízennégyezeröttszázkettő..... — mormoljuk az új imádságot.

Nem tagadom, én is spórolok és már annyi pénzem van is, hogy egy szolid, nyolc-kilenc

Favásárlás

A legénke odaszólt:
— Nem vesz fát az ur?
Az ur legyintett és elfordult:
— Van elég! — És hogy mennyire elég van, be is fordult a kapun, de láttam, hogy megállt a női lábak mellett.

A legénke kihuzta csizmája mellől az ostort és már emelte a tehenekre, hogy induljanak, mikor az utolsó pillanatban „véletlenül” megint előlépett az ur. Csak úgy odaveti a legénkének:

— Hogy adod? — És elől a kabátján vakarogtatni kezd valami pecsétet.

— Százhatvan — mondja a legénke és a esábeli orrára üt.

Erre az ur egy szót sem szól, csak megvetőleg elfordul.

— Há' mit ígér az ur? — lép kettőt a legénke.

Az vissza se fordul, csak úgy mondja:

— Neked, úgy látszik, nem eladó.

— Nekem bizony a' — bizonykodik a legénke, — de nézze meg az ur, milyen fa, mint a csont! — és vissza indul a tehenek felé, melyre az urat a kapu mögötti női láb figyelmesebbé, mire hirtelen megfordul és ápeitén megmondja:

— Adok érte százhuszat.

Erre a legénke szó nélkül ráhuz a tehenek-re. A szekér elindul. Az ur, mint a villám ugrik most a kapuhoz, valamit beszél, egy kicsit dühös, aztán a szekér után kiált:

— Legyen százharminc! Már délután van,

ugy sem tudod eladni. — Ezt bizonyára tudja a legénke is, mert nyomban megáll s elindul az ur felé.

Most lép ki a nő a kapu mögül. Még liheg is, úgy kérdi az uratól:

— Mit akarsz? — Az ura a fa felé biccent fejével:

— Arra a fára alkuszom. — Erre az asszony kitér, hogy hát megbolondultál, mikor a délelőtti vettél négy szekérrel s még a fászinben is volt! Mikor lecsillapodik, mégis megkérdi a legénkét, hogy mit kér a fáért? Az mondja. Erre az asszony felkacag, a legénke pedig ismételtelen elindul a szekér felé.

Most a házaspár összebujik, majd besurran az utcáról, de látom, hogy a kapu mögött megállnak. A legénke visszapislant s hogy nem lát senkit töprengve, mozdulatlanul nézi a tehenek farát.

En lélegzetvisszafojtva lesem a fejleményeket.

Ezek a következők:

A női láb szaporán hátralépdél az udvaron és egy férfiláb kíséretében jön vissza. Ezzel a kapu mögötti lábak száma felszaporodott három párra. A rejtély hamar megoldódik. Egy bozontos arc kénkel ki óvatosan a kapu mögül s mikor a legénke nem néz oda, az illető kiugrik, gyorsan elindul a város felé és mint csak valami indifferens járókelő, megszólítja a legénkét:

— Mit kérsz a fáért? — A legénke gyanutlanul válaszol:

Az

Állami Osztályosorsjáték

II.-ik osztályának

huzásai alkalmával, amelyek

1933. dec. 7-8-án

lesznek,

a sorsjegytulajdonosok közt 2450 nyere-
reményt sorsol ki, több mint

10

millió lej

értékben.

1,000.000 Lei
300.000 Lei
100.000 Lei

Két nyeremény à 50.000 Lei
Öt nyeremény à 20.000 Lei
Tíz nyeremény à 15.000 Lei
és 2400 más különféle nyeremény.

Ujitsa meg elsőosztályu sorsjegyét!
Vegyen ujat, ha eddig elmulasztotta volna!

Szerencsés sorsjegyek kaphatók
brassói főelárusítóánál:

FORTUNA

Enkelhardi Sándor
Brassó, Weiss Mihály-utca 5. Telef. 3-99.

1/3 sorsjegy ára Lei 125.
El ne felejtse megújítani!

Vásároljanak szerencsés sorsjegyet a

KERESKEDELMI HITELINTÉZET R.-I.

Cluj, Piața Unirii 20.

a Román Állami osztályosorsjáték főelárusítójától
és vidéki bizományosaitól.

Postai megrendelések a legpontosabban esztőzöltenek.

— Itt egy ur megígérte a száznegyvenet.
— És a bozontos strohman csodálkozva biztatja:
— Hát csak add oda, fiam, ha akad olyan bolond, aki ezért a szikra fáért ad száznegyvenet!
A strohman tevőbb lépked, a legénke pedig most már negyedszer visszaindul a kapu felé. Békkiált:
— Há' legyen száznegyven! — Csak a választ hallom:
— En fiam, vakuljak meg, ha adok többet százharmincnál — és most megjelenik egy kis

kövér ur is, de mivel látja, hogy egy aktatászkás férfi nagyon nézi a fát, megvakulása ellenére is nyomban ráigér még öt lejt. Szóval százharmincöt. De a legénke nem enged a száznegyvenből.
Es most kezdetét vette egy bizonyítási eljárás, hogy mekkora hallatlan pénz ma öt lej. A kis kövér ur bizonyította és az összesereglett szomszédság bólogatott hozzá.
Nekem a szívemre kezdett tolni a vér. Nem is birtam sokáig, zokogva végigestem a sezlionon.
Sirattam a délelőtti negyvennyolc lejemet és egy kicsit ezt a világot

Bérmozgalmat kezdtek a brassói szabóipari munkások

A brassói szabómesterek az utóbbi időben egyre-másra redukálták a fizetésüket, ami a munkások körében általános elkeseredést váltott ki. A tiltakozásra a munkaadók azzal válaszoltak, hogy a munkásoknak felmondottak.

A harc az utóbbi napokban erősen kiéleződött a munkások és a munkaadók között. A munkások szervezetbe tömörültek s mintegy 120 taggal megalakították a szabóipari munkások szakszervezetét. A szervezet az utóbbi napokban több gyűlést tartott, a legutóbbit tegnap este és azon kimondták, hogy amennyiben a mesterek nem teljesítik követeléseiket, úgy sztrájkba lépnek.

A helyzetről a munkások jelentést tettek a brassói munkaügyi felügyelőségnek, ahol pénteken megindulnak a békéltető tárgyalások.

Megkezdődnek az Astra-matinék

A brassói „Astra” zenekonzervatórium vasárnap, november 26-án, délelőtti fél-tizenkettőkor, a Honterus-Aulában megkezdte matiné-sorozatát, amelyet, mint az elmúlt évek zenei rendezvényeit, minden biztonnyal az idén is a közönség fokozott érdeklődése kíséri. A matiné műsorára még visszatérünk.

Vallásos-estély Zernesten

Folyó hó 26-án, vasárnap délután 5 órakor kezdődik a református imaházban. Változatos műsorát Martiny Jánosné nőszövetségi elnök megnyitó beszéde, Gál-Grabányi-Oniga-Puri quartettje, dr. Tuzson Györgyné előadása, Hajekné Grabányi Ilus énekszóloja, Kosztur Károlyné felolvasása, Kosztur Mária szavalata és az ujonnan megalakult Dalkör énekszámai szolgáltatják. Belépő díj nincs. Adományokat a nőszövetség karácsonyi felgyűlésére szeretettel kér és minden érdeklődőt szívesen vár a rendezőség.

A Református Nőszövetség

vallásos estélye

A brassói Református Nőszövetség november 26-án tartja meg harmadik vallásos estélyét, melynek nívós műsora szintén vetekedik az eddigi estélyek szép számaival. Gyülekezeti ének és bibliaolvasás után Schenk Gyula előadása következnek. Éneke! Huszár Andrásné, szaval Farkas Sándor. Hegedűszólo: Graef Jenő, orgonán kíséri Bojérné Hübner Margit. Befejezésül: közének. Háziasszonyok: Farkasné Kis Katinka és Ürmösy Rózsika.

Szülői értekezletek a katolikus főgimnáziumban

A brassói római katolikus főgimnázium tanári testülete terve vette, hogy a szülői ház és iskola kapcsolatának közvetlenebbé tétele végett sorozatos előadásokat, úgynevezett szülői értekezleteket fog tartani. Az első ilyen értekezőtet november hó 26-án, vasárnap délelőtti 11 órakor lesz az intézet tornatermében. Az előadás tárgya? A szülői tekintély fontossága a gyermeknevelésben. Előadó Kolozsvári-Sillye Béla igazgató. Az előadásokra, melyek díjmentesek, a szülőket és az érdeklődőket tisztelettel hívja meg a tanári testület.

Brassó sporija

A nagyváradi ping-pongozók Brassóban

Szerdán este a Bukarestből hazatérő váradi asztali teniszesezők szerepeltek az Ahava klubban az Ivria gárdája ellen. A vendégeket Hoch, az Ivria elnöke üdvözölte. A játékok nagyszerű és élvezetes sportot nyújtottak, a váradi versenyzők tanúságot tettek a váradi asztali tenisz magas fejlettségéről. Az Ivria játékosai viszont méltó ellenfelekként mutatkoztak. Különös érdeklődés kísérte

a brassói Weiszfeiler és a váradi Goldstein mérkőzését, akik tudvalevőleg mindketten Románia első öt helyezettjei közé tartoznak és pár nap múlva indulnak Párisba a világbajnoki versenyekre. A mérkőzés kiemelkedően szép és izgalmas volt, mindkét bajnok erős ütésekkel remekelt s végül Weiszfeiler minimális pontarányral győzött.

Az Ivria a vendégszereplés miatti köszönete jeléül, szép érmekeket ajándékozott a váradi játékosoknak.

Teközösport

A vasárnapi bajnoki versenyen Florea Dumitru, a Viforul agilis titkára és egyben elsőrendű játékos 25 pontot ért el. Versenyen kívüli próbálkozása 44 pontot eredményezett. A brassói játékosok balszerencsével küzdöttek. — Brassóban készül egy új téli szövetségi pálya a vasutcai „Modern” vendéglő udvarán. Dicséretet érdemel Gotfried Sándor vendéglős és pálya-tulajdonos áldozathozataláért, hogy ezen pálya megépítésével a szövetségi játékosok tréningjét elősegíti. Avatását legközelebb megtartják a szövetségi csapatok részvételével.

Ma este hozza az új kinevezéseket Brassó vármegye prefektusa

Egyelőre delegált vezetőt kap a rendőrség. Több jegyzőt és községi pénztárnokot leváltottak a megyében

Brassó, november 24

A liberális párt brassói tagozatában a kormány uralomrajutása óta heves harcok folynak a különböző tisztségek betöltése körül. Három napig tartott, amíg Strat Joant kinevezhették Brassó vármegye prefektusává. Ezzel azonban a helyi tisztségeknek csak egészen elenyésző részét töltötték be.

Amint lapunk tegnapi számában megírtuk, a kormány elhatározott szándéka Voicu dr. Brassó érdemes polgármesterét leváltani. Hogy ez a leváltás fegyelmi uton, vagy másképpen történik, az egyelőre nem fontos. Ha vizsgálat indul, már a vizsgálat levezetése előtt felfüggesztik állásából.

Kormánykörök egyelőre nem követelik a jelenlegi tanács azonnali feloszlását, csak a polgármester eltávolítását. Amennyiben ez megtörténik, úgy a város ügyeinek vezetését Polonyi dr., jelenlegi helyettes polgármester veszi át a mostani tanáccsal, míg a városi tanácsot fel nem oszlatják és a községi választásokat ki nem írják.

A helyi liberálisok ahhoz is ragaszkodtak, hogy az összes hivatalokból távolítsák el azokat a vezetőket, akiket a nemzeti-parasztpárti uralom nevezett ki. — Helyenformán elkerülhetetlen az, hogy a brassói rendőrségen változások ne történjenek. Voina ezredes, jelenlegi rendőrkvesztort a nemzeti-parasztpárti kormány által életbeléptetett közigazgatási törvény alapján véglegesítették állásában. A liberális kormány azonban ezt a véglegesítést nem tekintti törvényesnek, és ezért, minden valószínűség szerint elmozdítják állásából.

A belügyminiszterium utasítására Strat Joan vármegyei prefektus kedden este a fővárosba utazott.

Közvetlenül elutazása előtt a megye területén több olyan jegyzőt és községi pénztárnokot leváltott, akikről megállapította, hogy az elmúlt kormány hűségese szolgáló voltak, vagy politikai érdekeik miatt kerültek állásba.

Biztos forrásból származó értesülésünk szerint Strat prefektus magával vitte az összes kinevezéseket, amelyeket a liberális-párt helyi tagozata mulaszthatatlannak talál a kormányzás biztosítása érdekében.

Igy minden valószínűség szerint Bancila Picu Nicolaet, a brassói bünyügyi osztály jelenlegi főnökét még a holnapi nap folyamán a brassói rendőrprefektura élére állítják rendőrkvesztori minőségben.

A kinevezések végleges összeállításában, valamint a kormánypárti jelölő listák összeállításában Lapedatu Alexandru tárcanélküli miniszter, a liberális-párt brassói tagozatának elnöke is aktív részt vesz.

A választási harc egyébként Brassóban és a megyében aránylag a legcsendesebb. Ma délelőtti befutott a törvényszékre a nyolcadik jelölőlista is. Ez a liberális

ASTRA MOZGÓ, BRASSÓ

Csütörtökön és pénteken
ut:

Őnagysága szobalánya

című szenzációs slágervigjáték

Főszereplők:

Szöke Szakáll, Lucie Englisch, Hilde Hildebrandt, Harry Hardt.

Előjáték:

Weber Ouverture

Prof. Walter szimfónikus zenekarával.

Következő műsorunk:

A berlini Ufa-színházak legújabb bombaslágere

„Az éjszaka lovagjai”

az első zenés bűnügyi kalandorfilm

Főszereplők:

Jenny Jugo, Hans Brausewetter, Paul Kemps, Anton Pointner, Julius Falkenstein

Zenejét szerzte: **Ábrahám Pál**

Elsőrendű slágerdalok — Bayerische Filmproduktion.

demokrata párt, amelynek elnöke Florescu Th. volt liberális igazságügyminiszter. A brassói listának ő maga a vezetője.

A helyi vasgárdisták is elkészítették jelölőlistájukat, amelynek élén az itteni vezér, Trihan Traian dr. ügyvéd áll, a második helyen pedig Alex. Constantinescu vasgárdista szerepel.

Ezt a listát azonban mindezekig nem nyújtották be a törvényszékhez.

A szász hitleristák berkeiben még mindig teljes a bizonytalanság és nem tudják pontosan kívül paktálnak le. A többi szász alakulatok sem határozták meg el magatartásukat a választásokra.

A gheorghista liberálisok soraiban nagy az elkeseredés a kormány terrorja miatt. A megyei tagozatok lassanként

Brassóban is szervezkednek

a jogositott könyvelők

„A jogositott gyakorlati könyvelők egyesülete” Brassóban is alosztályt szándékosz létesíteni, hogy a brassói és brassómegyei könyvelők érdekeit megfelelő módon védelmezhesse. Felkértenek az összes Brassóban és a megyében lakó könyvelők, hogy címüket a lehető legrövidebb uton közöljék szíveskedjenek. S. Zwiebel urral, (Svéd utépitő társaság), aki a bukaresti szövetség főtitkára volt hosszab bidón keresztül. Amint az összes címek befutnak, a szervezőbizottság azonnal összehívja az érdekelteket az első megbeszélésre.

A Magyar Párt brassói tagozatának 200-as intézőbizottsági ülése

Brassó, november 24

A Magyar Párt brassói tagozatának 200-as intézőbizottsága szerdán este Péter Antal dr. apátplébános elnöke alatt ülést tartott, amelyen mintegy 120 tag jelent meg. Az ülés elsősorban a brassói pártroda kérdésének felállítását tárgyalta meg. Szabó Béni képviselő előterjesztésére a gyűlés 91 ezer lejt irányított elő a pártroda fenntartásának céljaira. Ezt az összeget úgy hozzák össze, hogy 150 tag 5 lejt, 150 tag 10 lejt, 150 tag 20 lejt, 50 tag pedig 50 lejt fizet havonta az iroda fenntartásának céljaira. A pártroda egyelőre egy tiszviselőt és egy gépirónót alkalmaz, a többi munkát pedig inspekció utján végzik el. Ebből az évi 91 ezer lejből veszik meg a pártroda borenzésését is. Az iroda már a jelenlegi választások alatt megkezdte mű-

kezdenek átpártolni a kormánypárthoz, amely különböző ajánlatokkal árasztotta el a georgista csoportokat. A párt helyi vezetői kijelentették, hogy teljesen tájékozatlanok a központ magatartásáról, mert a kormány beszüntette hivatalos lapjukat, a Miscareat és így képtelenek tudomást szerezni a határozatokról.

A júnián-féle radikális parasztpárt is erősen befeküdt a választási küzdelembe. A párt az utóbbi napokban több gyűlést tartott különböző községekben, ahol Radu Olteanu dr. ügyvéd listavezető beszélt. Támadta az összes eddigi kormányokat, amelyek a bankok érdekeit védik és kijelentette, hogy csak Junián pártja hozhatja meg a javulást, az adósság-rendezést és a restabilizációt.

ködését. Debreczy Béla dr. főtitkár beüzámolt a brassói magyar ifjuság szervezkedéséről. Miután felolvasta az ifjusági tagozat alapszabálytervezetét, az ülés kimondotta, hogy a párt egyelőre havi 1500 lejjel járul hozzá az ifjusági párt helyiség fenntartásához. Később ez a helyiség egyeséges vezetés alá kerül. A többi költségeket a fiatalok hozzájárulása adozatkészségükkel. Az ülés ezután jóváhagyta az elnöki tanács által megejtett jelöléseket azzal, hogy Szabó Béni listavezető és Sipos András evangélikus lelkész nevei mellé felvették még Ambrus dr. lelkész nevét is, aki a fiatalsgot reprezentálja a jelöltek között.

A végleges jelölések megejtésére 11 tagu bizottságot küldtek ki, amely pénteken megkezdte a tárgyalásokat a vidéki tagozatok küldötteivel.

A kiskereskedők társasvacsorája

Az Erdélyi Kiskereskedők Szövetsége Bediteanu Vasile szövetségi elnök tiszteletére tegnap este társasvacsorát rendezett a Gross-féle étteremben. Hozan Joán dr. munkakamarai főtitkár és Barabás Andor dr. üdvözölő beszédei után Tandler Emil dr. és Gologan dr., a brassói kereskedelmi és iparkamara vezértitkár, Gonsar Rudolf, a szövetség ügyvezető elnöke, Balázs Ferenc szövetségi főtitkár, Pornavecky, a brassói német vendéglősök nevében, Szabó Béni képviselő, Vermessy Emil, valamint a szépszámban megjelent szövetségi és rokonegyesületek képviselői közül többen üdvözölték a kereskedők elnökét. A pohárköszöntőre Bediteanu hatásos beszédben válaszolt, hálás köszönetet mondva a vele szemben tanúsított bizalomért. A bankett kellemes hangulatban ért véget.

Alhambra szeret!

NOVEMBER 30-ÁN

ESTE 9 ÓRAKOR

egyellen egyszer

a brassói Astra-Mozgóban

A jegyelővétel megkezdődött!

Valcerháboru?

Megjelent a Nagy Seprő az aradi rendőrségen

A rendőrlégénység súlyos vádjai felettese ellen

Arad, november 24.
Az aradi rendőrségen szigorú vizsgálat folyik: az új belügyi rezsim első dolgai közé tartozott, hogy kivizsgálta azokat a súlyos vádak, amelyek már hosszabb ideje, sorozatosan hangzottak el az aradi rendőrség több vezető tisztviselője ellen.
A vizsgálat tulajdonképpen nem is feljelentés alapján indult meg, mert nem is lehet feljelentésnek nevezni azokat a panaszokat, amelyek nagyrészt egyenesen a rendőrtisztület kebeléből adódtak. Ezek nem vádaskodások, hanem inkább panaszok, amelyeknek nagyrésze a rendőrlégénység köréből került ki. Ugyanis az aradi rendőrségen folyó vizsgálat főérdeke, hogy a panaszt nem a közönség emelte, hanem maga a rendőrség.

EGYENLŐSÉG A NEMFIZETÉSBEN.

Egyik legérdekesebb és legsúlyosabb vádpont a most folyó vizsgálat során, hogy miképpen manipuláltak kilencven rendőrnél a fizetésével. Ennek a kilencven rendőrnél fizetési költségeit ugyanis áthárították még annak idején a város költségvetésének terhére és a város pontosan ki is utalta a rendőrséghez minden hónapban a kilencven rendőrlégény fizetését. Ezt a fizetést azonban a rendőrök nem kapták meg — a panaszok legalább is ezt hangoztatják, — ugyanis az ügyben szereplő rendőrtisztviselők nyilván egyenlő elbánásban akarták részesíteni valamennyi rendőrt: ha egyrésztük késedelmesen össze-vissza kapta a fizetését az államtól — gondolták nyilván — miért kapja meg kilencven ember ezekkel ellentétben pontosan a járandóságait.

Ezért azután bebeszélték a rendőrnél, hogy a város sem fizeti a járandóságokat. Hónapokon keresztül ment ez így, az ügyben érdekelt rendőrtisztek többször folyósították, vagy folyósítottatták ismerőseikkel „kölesönöket” a fizetésnélkül álló rendőrök számára, akik így fizettek azután kamatot a saját pénzüik után.

A RENDŐRÖK FIZETNEK, A RENDŐRSÉG NEM...

Ezenkívül hasonló vádak egész sora található a vizsgálat tárgyszózatában.

Igy többek között olyan panaszok is szerepelnek, amelyek arról tesznek említést, hogy a rendőrök bizonyos ruházati vagy más közszükségleti igényeinek lefedezésénél is csunya dolgok történtek. Kollektív uton rendelték meg ezeket a dolgokat a rendőrök számára, a rendőrök fizetéséből le is vonták a vételárát, azonban a rendőrség nem fizette ki a szállítónak azokat követeléseit.

Egymillió lejt meghaladó összeg képezi a vizsgálat tárgyát.

A vádak természetesen még kivétel nélkül kivizsgálásra szorulnak. Amennyiben maga az a tény, hogy a rendőrtisztület ilyen vádakot termelt ki magából, önként kínál néhány olyan konkluziót, amelyet a nyilvánosság előtt kell levonni

TÖBB NYILVÁNOSSÁGOT!

Az aradi rendőrségen tehát szigorú vizsgálat folyik. Szigorú vizsgálat olyan ügyekben, amelyekről már régen, hosszú ideje suttognak, mégpedig nem is egészen halkán Aradon. És mégis csak most, a kormány bukásakor kerülhetett sor a felmerült panaszok, vádak kivizsgálására. Csak most került hivatalos formában a nyilvánosság elé az ügy, pedig az újságírók már régen tudják, hogy ilyen természetű panaszok merültek fel.

Tudtak a tömeges panaszokról és nem merték megírni ezeket, nem merték minden sajtószabadság ellenére sem. Nálunk a rendőrségek — ugyanugy, mint a köztisztviselők egy része, — szentek és sérthetetlenek. Hiába irnak meg a lapok valamilyen visszaélést, bizonyítani soha sem tudnak, mert a bizonyítékok felett mindenkor a visszaéléseket különböző, gyakran „jóindulatu” okok miatt palástolni igyekvő felettes hatóságok diszponálnak. Sokszorosan súlyos a helyzet olyankor, ha kisebbségi újságíró merészkedik a nyilvánosság elé valamilyen panasszal, visszaélés leleplezésével. Ilyenkor a legképtelenebb vádak és fenyegetések, néha retorziók érik az illetőt. A román lapok néha elképzelhetetlen, de alaptalan és durva támadásai nem izgatják fel annyira a hatóságokat, mint a kisebbségi újságíró legjobb szándékkal megírt riportja. És sajnos, ezt a beállítottságot a sajtóperek során is ki-nosan érezzük kell.

Munkába kezd az ÁGISZ szövetkezet közmívelődési szakosztálya is

A brassói Általános Gazdasági Szövetkezet igazgatósági ülése

A Magyar Általános Gazdasági Szövetkezet, az ÁGISZ, legutóbbi rendes havi igazgatósági ülése rendkívül fontos határozatokat hozott. A folyó ügyeken kívül, amelyek a szövetkezet belső ügykezelésére és üzletmenetére vonatkoztak, elhatározta, hogy a mezőgazdasági szakosztály üzlethelyiségét a Sütő-utca 4. sz. alól a Rózsátérre költözteti át s ebben az új, nagyobb és megfelelőbb üzlethelyiségben a brassói viszonyoknak megfelelő fogyasztási és értékesítő üzemmel fejleszti ki a mezőgazdasági szakosztály üzleti tevékenységét. Intézkedéseket tett az igazgatóság arra is, hogy a karácsony előtti időben a szövetkezet megszárolt fogyasztóközönségének különösen a tejes vajellátása minden zökkenő nélkül biztosítva legyen s elhatározta, hogy a szövetkezet örvendtes fejlődésének megfelelően, a környékbeli és távolabbi vidékek mezőgazdasági termelésének bekapcsolása a szükséges óvatossággal ugyan, de fokozatosan megtörténjék.

Örömmel és bizonyos elégtétellel állapította meg az igazgatóság, hogy a szövetkezet népművészeti és háziipari szakosztálya a Bethlen Mária grófnővel közösen rendezett népművészeti kiállítás során hölgytagjai lelkeségével, gondosságával és áldozatkész munkálkodásával, a rendezésnél és az üzletmenet lebonyolításánál tanúsított nagyszerű pontosságával nemcsak anyagilag, hanem erkölcsileg is nagy sikert és eredményt biztosított az Ágisznak, amelyért az igazgatóság külön is köszönetet mond a szakosztálynak és különösen a szakosztály munkás hölgytagjainak.

Elhatározta végül az igazgatóság, hogy munkába állítja a szövetkezet kulturális szak-

osztályát is. Fontos, nagyon érdemes és marandó értékű munka elvégzését bízta a szakosztályra akkor, amikor az erdélyi magyar falvak monográfiájának sorozatos, füzetenként való kiadását, amelynek terve egyébként már régebben felmerült, a szakosztály figyelmébe ajánlja s a megvalósítás munkáját, a szakosztályon keresztül utnak indítja. Kimondotta az igazgatóság azt is, hogy a Kosztolányi Dezsa kiváló írótól megindított „magyarosan” című mozgalom erdélyi felkarolását szükségesnek tartja s miután Kosztolányi Dezsőtől erre engedélyt van, a kulturális szakosztályon keresztül kiadja a Kosztolányi-féle „Magyarosan” című könyvecskét, kiegészítve azt az itteni viszonyoknak megfelelően. A könyvecské célja, amint azt bizonyára sokan tudják már, kitüntetni a magyar nyelvű azokat az idegenszerőségeket, nyelvi szabálytalanságokat, azt a regeteg idegen szót, melyre a magyar nyelvnek a legtöbb esetben többszörösen van jó és megfelelő kifejezése, szava, de mégis általánosan használják, s ezzel a nyelvet zavaros és keverve nyelvvé teszik. Nálunk erre a mozgalomra azért is szükség van, mert a kisebbségi sorok a többségi nép nyelvéből feltűnően sok szót veszünk át szükségtelenül s ma már nem ritkák azok a nevelésesen kevert mondatok, amelyekben a régi világban, a falusi románok magyarral tüdelt beszéde miatt, szívesen használtak. Nem használ ez a keverés a román nyelv tisztaságának sem, a magyar nyelvre pedig egyenesen veszélyes.

Az igazgatóság ezeknek a tervbevett munkáknak az előkészítésére és elindítására Elek György dr.-t, Körösi K. Sándort, Kasz Sándort és Szécsi Sándort küldötte ki.

A közhivatalokat hermetikusan elzárják a nyilvánosság szeme elől. Nagy, millió botrányok pattannak ki éppen azokban a rejtett fészkekben, ahová halandó ember szeme be sem hatolhat. Hogy az egyéb visszaélésekről ne is beszéljünk.

MIT SZÓLJON A POLGÁR, HA MÁR A RENDŐR IS PANASZOKKAL VAN TELE...

És még valami: Szép kis világ ez, amikor már a rend fenntartására rendelt testület is ilyen vádakot termel ki magából saját vezetőinek egy része ellen. Szép kis világot élünk, amikor a rendőrlégény arról panaszkodik, hogy — az ő

bőrére panamáznak. . .
Mit szóljunk mi, ha a közrendőrök pánasszal vannak tele, mit szóljon a polgár a vegzaturák ellen, amelyek elkiserítik az életét.

Az aradi rendőrségen szigorú vizsgálat folyik: országgraszoló botrány ügyben vizsgál egy belügyi vezérfelügyelő. Mert maga az a tény, hogy a vizsgálat megszületett: maga ez a tény is országgraszoló botrány.

A új seprő jól seper. De szeretnénk, hogy ne csak olyankor álljon munkába, amikor politikai okokból rendőrkvesztort kívánnak cserélni valahol, hanem igenis: mindenkor seperjen bele abba a rejtelmes félhomályba, amelynek rejtekében a gyanú ügyek tömegei lapulnak.

És ezenkívül azt is meg szeretnénk mondani a liberális seprőt kezelő politikusoknak, hogy ez a seprő csak akkor dolgozhat eredményesen, jól, precízen, ha a nyilvánosság világosságát nem zárják el továbbra is mesterségesen ezekkel a vadászterületekről, ahol eddig csak bakokat lőttek, másrészt pedig vidám zsákmányaratásokat rendeztek a sötétség lovagjai. . . b. k.

HIRDETMÉNY

Ciumani (Csomafalva) község 1180 méter hosszban a Marost új árokba vezeti. Az árok 7466 köbméter földet tartalmaz. A földmunka, árlejtéssel 1933. november hó 26-án d. u. 3 órakor, a Marost szabályozó bizottság által Ciumani (Csomafalva) a Birtokosság helyiségében adatik ki. Az érdekelteket tisztelettel meghívja a Bizottság.

Elsőrendű butorasztalosok, fényezők és fényezőnők felvétetnek. SZÉKELY és RÉTI R. T. butorgyárában, Tg-Mureş

A n. é. közönség szives tudomására hozzuk, hogy fölözetlen tej, vaj, tejszín és tejfel, valamint tehénturó készítményeink a Weiss Mihály-u. 16 sz. alatt ujonnan megnyílt tejszarnokban is kaphatók. Készítményeink mindig tiszta pasztörizált és állandóan friss minősége saját magát dicséri. Brassói Tejszövetkezet.

APRÓHIRDETÉSEK

Egy szó 4 lej. vastag betűkből 8 lej. Legkisebb hirdetés 10 szó. Állástkeresőknek, vagy ugyanazon szövegű hirdetés négyszeri feladásánál 25% engedmény. A hirdetési díjak előre fizetendők. Témplédányt nem adunk.

Vétel-eladás

Welkens-csillár legszebb, legjobb, legolcsóbb! Állandóan nagy választék! Tükörfényezőróimnál 50 százalék ármegtakarítás! Szent János-utca 32. Telefonszám 3-81. 13668

Sinekét keresünk 3.5 km. hosszú vágányhoz, 12.5, 13.75, 14 és 15 kilogrammosokat. Alpha S. A., Targu-Mures, Serban Voda 8. 13693

Fürdőszobaberendezés, vagy fürdőkálya külön, kerestetik. „100 B. L.” alatt a brassói kiadóhivatalba. 13722

Finom, préselt széna eladó. Előnyös árak, kitűnő minőség. Szucher Abraham, Ditrău, jud. Ciuc. 13725

Egy jókarban levő divány eladó. Brassó, Str. N. Filipescu (Hátulsókőbánya-utca) 59. földszint. 13726

Állást nyer

Perfekt románul tudó fiatal leányt keresek egy 6 éves gyermeknek napi egy órai oktatására. Cim 13727. szám alatt a brassói kiadóban.

Italszakmában bevezetett utazó kerestetik Brassó, Háromszékmegyékre. Ajánlatok „Agilis” jelgére a kiadóba küldendők. 13716

Lakás

Központban 3 szobás modern lakást keresek azonnalra. Cim 13724. szám alatt a brassói kiadóban.

Lakótársnót keresek Kaputcai butorozott szobához. Olcsó, kellemes otthon. Cim 13728. szám alatt a brassói kiadóban.

IDEGESSÉG és ÖSZTÖNÉLET

Irta: Dr. FELDMANN S. ideggyógyorvos. — II. kiadás. 140 oldal. Ára 90 lej.

Kapható a Brassói Lapok Könyvosztályában

Pék-mester

bukaresti sütő nagyüzem részére kerestetik. Ajánlatok és referenciák Mathias, Telu Tunel (Prejmer) Jud Braşov címre kéretnek.

A MA EMBERE — A MA ÉLETE

VICKI BAUM

Tiszteletű

A HELÉN DOKTOR-KISASSZONY DIADALMAS SIKERÜ SZERZŐJÉNEK LEGÚJABB MŰVE

AZ ATHENAEUM UJ 60 LEJES REGÉNYE

Kapható: Brassói Lapok Könyvosztályában.

Az impotenciáról

Irta: Dr. DÉCSI IMRE kórházi főorvos.

Ára 48 lej. — Kapható a BRASSOI LAPOK könyvosztályában.